

**HÄMEEN TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON ASiantuntijoiden
Kokemuksia Työllisyyspoliittisen Työpolku -hankkeen
Palveluista**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hyvinvointiosaamisen yksikkö, Sosiaalialan koulutus

Kevät 2018

Mikko Tapola

Sosiaalialan koulutus

Visamäen korkeakoulukeskus, Hyvinvointiosaamisen yksikkö

Tekijä	Mikko Tapola	Vuosi 2018
Työn nimi	Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden kokemuksia työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen palveluista	
Työn ohjaaja	Mikko Romppanen	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan asiantuntijoiden kokemuksia työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen palveluista. TyöPolku -hanketta hallinnoi Hämeen Setlementti ry. Työn tilaajana toimi TyöPolku -hanke. TyöPolku -hankkeen toimintakausi on vuodesta 2014 vuoden 2018 loppuun saakka. Työllisyyspoliittisen avustuksen saaneen TyöPolun rahoittajana on toiminut Hämeen työ- ja elinkeinotoimisto ja Hämeenlinnan, Lahden ja Forssan kaupungit.

Työ toteutettiin laadullisena ja määrällisenä tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä hyödynnettiin kyselytutkimusta, jota varten luotiin sähköinen kyselylomake. Kyselyn kohderyhmänä oli Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijat. Kyselyyn vastasi kuusi asiantuntijaa. Aineistoa analysoitiin kahdella eri menetelmällä: kvantifioivien menetelmien avulla ja kvalitatiivisen teemoittelun keinoin.

Johtopäätöksinä voidaan todeta TyöPolku -hankkeen vaikuttaneen asiantuntijoiden käytännön työhön ja asiakkaiden integroitumisen prosessiin. Asiakkaiden työhönvalmennuksen tarve osoittautui johtopäätösten valossa ilmeiseksi, sillä maahanmuuttajataustaiset asiakkaat kohtaavat työmarkkinoilla moniulotteisia haasteita, joihin liittyy myös kysymykset työmarkkinoiden rakenteellisesta eriarvoistumisesta. Asiantuntijoiden yhteistyö hankkeen kanssa koettiin onnistuneena. Hankkeen motivoitunut henkilöstö on ollut helposti tavoitettavissa ja reagoinut nopeasti asiakasasioihin.

Avainsanat Maahanmuuttajat, kotoutuminen, työllistyminen, työvalmennus

Sivut 41 sivua

Degree Programme in Social Services
Visamäki University Center, School of Wellbeing

Author	Mikko Tapola	Year 2018
Subject	The Experiences of the Specialists of the Public Employment and Business Services of Häme about the Services of the Employment Policy Project TyöPolku	
Supervisor	Mikko Romppanen	

ABSTRACT

The purpose of this Bachelor's thesis was to gather experiences about services provided by the employment policy TyöPolku (WorkPath) project by examining the views of the specialists of the Public Employment and Business Services of Häme. The project is administrated by the Settlement Association of Häme. The thesis was produced in co-operation with the TyöPolku project. The project started in 2014 and will continue until the end of 2018. The TyöPolku project has received its funding from the Public Employment and Business Services of Häme and the participating cities of Hämeenlinna, Lahti and Forssa.

The thesis was a qualitative and a quantitative study. The method for gathering material for the study was a digital inquiry that was purposefully created for this survey. The target group of the inquiry were the specialists of the Public Employment and Business Services of Häme. Six responses were received. The research material was analyzed with two methods: quantitative methods with illustrative figures and qualitative methods with dividing the received material into themes.

It can be concluded that the TyöPolku project has affected the specialists' practical work and the integration process of the clients. The need of employment coaching for the clients with immigrant background is evident, as they face comprehensive challenges in the labour market, which entail the questions about structural inequality in the labour market. The co-operation between the project and the specialists has been successful. The motivated project staff have been easily reachable and reacted on the client cases with short notice.

Keywords Immigrants, Integration, Employment, Employment Coaching

Pages 41 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖ- JA ELINKEINOPALVELUT	3
2.1	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	3
2.2	Työ- ja elinkeinoministeriö.....	4
2.3	Työllisyyspoliittinen avustus	4
2.4	Työkokeilu	5
2.5	Työttömyys.....	6
3	MAAHANMUUTTAJUUS.....	6
3.1	Yhteiskunnan monikulttuurisuus	7
3.2	Kotoutuminen	7
3.3	Kotoutumis- ja työllistymissuunnitelma	8
3.4	Maahanmuuttajien työllistyminen.....	9
4	TYÖPOLKU -HANKE	11
4.1	Työhönvalmennus.....	11
4.2	Hämeen Setlementti ry	12
5	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	13
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	14
6.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	14
6.2	Tutkimusmenetelmä	15
6.3	Kyselytutkimus aineistonkeruumenetelmänä	15
6.4	Aineiston analysointi kvantifioiden ja teemoittelun keinoin	16
6.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	16
7	KYSELYTUTKIMUKSEN VASTAUKSET	17
7.1	Esitietokysymykset	17
7.2	TyöPolku -hankkeen palvelut	18
7.3	TyöPolku -hankkeen palveluiden vaikutukset.....	21
7.4	Hankkeen merkitys asiakkaan yhteiskuntaan integroitumisessa	22
7.5	Asiakaskunnan työhönvalmennuksen tarve	25
7.6	Yhteistyö TyöPolku -hankkeen kanssa	27
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	27
8.1	Palveluiden merkitys asiantuntijoille	28
8.2	Palveluiden merkitys asiakkaalle.....	29
8.3	Asiakkaiden työhönvalmennuksen tarve	30
8.4	Yhteistyö hankkeen kanssa	32
9	POHDINTA.....	33
	LÄHTEET.....	36

1 JOHDANTO

Maahanmuuttajat kohtaavat yleisesti enemmän työttömyyttä kuin kanta-väestön edustajat. Maahanmuuttajan tulee osata suomen kieltä, omata tehtävään soveltuva tutkinto tai aikaisempaa työkokemusta ja verkostoja, jotta henkilöllä on mahdollisuuksia päästä työmarkkinoille. Työllistyäkseen Suomessa, maahanmuuttajataustaisen henkilön on kuljettava askelia kotoutumista ja työllistymistä edistävien toimenpiteiden kautta.

TyöPolku -hanke toimii maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden työllistymistä edistävänä palveluna. Hankkeen asiakasohjaus tapahtuu Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston toimesta. Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä kokemuksia TyöPolku -hankkeen palveluista Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden näkökulmia tarkastellen. Hanketta hallinnoi Hämeen Settlementti ry. Hanke toimii Hämeenlinnan, Lahden ja Forssan kaupungeissa, jotka osallistuvat tukemaan hankkeen rahoitusta. Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä TyöPolku -hankkeen kanssa.

Opintojeni aikana olen hakeutunut harjoittelupaikkoihin, joista olen saanut mahdollisimman tehokasta osaamista alueellisesta maahanmuuttotyöstä kunnalliselta tasolta ja kolmannelta sektorilta. Suorittaessani sosiaalityön syventävää harjoittelua TyöPolku -hankkeessa keväällä 2017, minulle heräsi kiinnostus toteuttaa opinnäytetyö yhteistyössä hankkeen kanssa.

Työ toteutetaan sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyönä. Sosiaalialan opintojen aikana olen ollut erityisen kiinnostunut laaja-alaisesti maahanmuuttajien kanssa tehtävästä työstä. Erityisesti maahanmuuttajien työllistyminen ja siihen liittyvät osa-alueet ovat olleet erityisesti kiehtovia. Se, että olen ollut kiinnostunut aihealueesta, on tukenut innostumistani syventyä aihealueeseen. Opinnäytetyö tarjoaa minulle mahdollisuuden syventää ammatillista osaamistani.

Opinnäytetyön tutkimus on ajankohtainen, sillä suuret ikäluokat ovat lähi-vuosien aikana jäämässä pois työelämästä. Se, miten työmarkkinat ovat valmiita tulevaan muutokseen, on erittäin ajankohtainen tutkimuksen aihe. Toisaalta se, miten ja mihin tehtäviin tarvittavaa työvoimaa haetaan, voidaan nähdä kyseenalaistettavana, jos työmarkkinoiden rakenteellinen eriarvoistuminen kasvaa. Tutkimuksen ajankohtaisuus ilmenee toimeksiantajan näkökulmasta, sillä TyöPolku -hankkeen toimintakausi tulee päätökseensä vuoden 2018 loppuun mennessä. Kolmannesta näkökulmasta ajankohtaisuutta voidaan tarkastella vuonna 2020 voimaan astuvista maakunnallisista muutoksista työvoimapalveluihin ja miten sen myötä huomioidaan maahanmuuttajien työhönvalmennus.

Työn tietoperusta koostuu yhteiskunnallisten työmarkkinoiden ja maahanmuuttajuuden ilmiöihin perustuvasta teoreettisesta pohjasta. Tietoperustassa esitellään tutkimuksen kannalta olennaiset toimijat ja niiden osa-alueet, jotka vaikuttavat tutkimuksen toteutukseen. Tutkimuksen toteutuksen validiteettiä tukevat aikaisemmat tutkimukset maahanmuuttajien koutoutumista ja työllistymistä tukevista palveluista ja hankkeen kanssa yhteistyössä tehdyt aikaisemmat tutkimukset.

Opinnäytetyö tuotetaan kvalitatiivisen eli laadullisen sekä kvantitatiivisen eli määrällisen menetelmien yhdistelmä tutkimuksena, jossa hyödynnetään kyselytutkimuksesta saatua laadullista aineistoa. Aineistonkeruussa on hyödynnetty sähköistä kyselylomaketta, joka on lähetetty Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston osaamisen kehittämisspalvelut-linjan asiantuntijoille. Aineistoa analysoidaan kahdella eri menetelmällä: kvantifioivien menetelmien kuvioiden avulla ja laadullisen teemoittelun avulla.

Kyselytutkimuksen vastausten esittelyjen jälkeen raportissa tuodaan esille tutkimuksen johtopäätökset, joita pohditaan reflektoiden teorian kanssa. Johtopäätökset ovat jaoteltu tutkimusta tukeviin alalukuihin. Opinnäytetyön lopussa pohditaan työn suorittamisen vaikutusta opinnäytetyön tekijän ammattillisen kasvun edistäjänä. Lopuksi pohditaan opinnäytetyön rakentamista prosessina.

2 TYÖ- JA ELINKEINOPALVELUT

Työ- ja elinkeinopalveluiden luvussa esitetään olennaisesti merkittävät katto-organisaatiot, jotka vaikuttavat alueellisiin palveluihin. Luvussa tuodaan esille työ- ja elinkeinopalveluiden palvelut, jotka ovat merkityksellisiä tutkimuksen kannalta. Luvussa sivuutetaan työttömyyttä ilmiönä, mikä aiheuttaa ihmisten hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia.

TE-palvelut (2017a) eli työ- ja elinkeinopalvelut tarjoavat palvelujaan työnhakijoille, jotka asuvat Suomessa tai haluavat työskennellä Suomessa. Työ- ja elinkeinopalveluita tuotetaan työ- ja elinkeinotoimistoilla sekä työvoiman toimistoissa ja keskuksissa. Näiden toimijoiden tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat kunnat, kolmannen sektorin toimijat, yritykset, seudulliset yrityspalvelut ja oppilaitokset.

Hämeen TE-toimisto palvelee työnhakijoita ja muita toimijoita viidessä eri toimipisteessä Kanta- ja Päijät-Hämeen alueella: Hämeenlinnassa, Forssassa, Riihimäellä, Lahdessa ja Heinolassa (TE-palvelut, 2017b).

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (2012/916.) antaa työ- ja elinkeinotoimistoille, työvoiman elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksille ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille mahdollisuuden tarjota työvoima- ja yrityspalveluja, kuten annetussa laissa säädetään oikeutetusti toimimaan.

Ulkomaalaisasioista säädetyn lain (2004/301.) tarkoitus on turvata oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa ja mahdollistaa hyvää hallintoa. Ulkomaalaislaki edistää hallitun maahanmuuton ja kansainvälisen suojelun antamisen toteutumista Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan.

Työ- ja elinkeinotoimistojen palvelumalli muodostuu kolmesta palvelulinjasta: työnvälitys- ja yrityspalvelut, osaamisen kehittämispalvelut sekä palveluista tukea työllistymistä. Työnvälitys- ja yrityspalvelut-linja on vaihtoehto avoimille työmarkkinoille pääsyyn. Osaamisen kehittämispalvelut-linja on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat ammatillisen osaamisen kartoittamista ja tukea ammatillisten tavoitteiden ja vaihtoehtojen selvittämisessä. Tuetun työllistymisen palvelut-linja on ensisijaisesti osoitettu henkilöille, joiden työllistyminen edellyttää työelämävalmiuksien kartoittamista ja asiakkaan työllistymisen estävien tekijöiden perinpohjaista selvittämistä. Maahanmuuttaja-asiakkaita palvelee jokaisella palvelulinjalla. (Kotouttaminen n.d.a.)

2.1 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Työ- ja elinkeinopalveluista alueellisesti vastaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset eli ELY-keskukset. Kanta- ja Päijät-Hämeen alueilla toimii Hä-

meen ELY-keskus. Hämeen ELY-keskus hallinnoi Hämeen työ- ja elinkeino-palveluita alueellisesti ja edistää työmarkkinoiden toimivuutta ja työllisyyttä tukemalla työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaa. Hämeen ELY-keskus vastaa alueellisesti Kanta- ja Päijät-Hämeen maahanmuutto- ja kotouttamisasiosta. (ELY-keskus 2017.)

ELY-keskusten maahanmuuttoon liittyviä tehtäviä voidaan jakaa alueellisesti maahanmuuttoa hallinnoiviin osa-alueisiin. ELY-keskukset vastaavat kotouttamistyön organisoinnista ja ohjauksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö valvoo alueellisten maahanmuuttoasioiden toteutuksesta. Alueiden kunnat tekevät yhteistyötä ELY-keskusten kanssa pakolaisten ottamisesta kuntaan vastaan, heidän kotouttamisesta ja sen edistämisestä. ELY-keskuksissa tehdään alueelliset linjaukset ulkomaalaisten työlupa-asioista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pyrkivät edistämään etnistä tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä. (ELY-keskus 2018.)

2.2 Työ- ja elinkeinoministeriö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia johtaa valtakunnallisesti työ- ja elinkeinoministeriö eli TEM. Työ- ja elinkeinoministeriö mahdollistaa alueiden kehittämisen. Alueiden kehittäminen edistää ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja osaamista. Kotouttamispolitiikan päämääränä on tukea maahanmuuttajien hallittua ja sujuvaa asettumista kuntiin ja heidän yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta. (TEM n.d.a.)

Suomeen kohdistuva maahanmuutto on monipuolistunut ja lisääntynyt. Maahanmuuttajaväestön tarpeita on otettava huomioon julkisia palveluja suunniteltaessa ja heille on tarjottava kotoutumista ja työllistymistä edistäviä palveluja. Maahanmuuttajien määrän lisääntyessä työelämässä suomalainen työelämä monimuotoistuu. Työelämän monimuotoistuuessa yhteiskunnan monikulttuurisuuden käsite vahvistuu ja kasvattaa etnisen yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteiskunnassa. (TEM n.d.b.)

Työ- ja elinkeinoministeriö hallinnoi valtakunnallisesti maahanmuuttajien kotouttamisasiota ja siihen liittyvää lainsäädäntöä sekä asioista, millä on mahdollista edistää maahanmuuttajien työllistymistä. Työ- ja elinkeinoministeriö tutkii yhdessä sisäministeriön kanssa työmarkkinoihin liittyvää maahanmuuttoa ja sen rakennetta. (TEM n.d.c.)

2.3 Työllisyyspoliittinen avustus

Työllisyyspoliittisella avustuksella voidaan tukea rahoituksen avulla TE-toimiston hankemuotoisia palveluja. Rahoitusta voidaan myöntää yhdistykselle, säätiölle, kunnalle tai kuntayhtymälle. Työllisyyspoliittinen avustus on harkinnanvaraista tukea, jonka tukitasoon ja määrään vaikuttavat toiminnan sisältö, asiakkaiden määrä ja heidän ohjauksentarpeensa. Ra-

hoitettava toiminta voi sisältää työllistymisen edistämisen palveluja, työmahdollisuuksien järjestämistä ja niihin valmentamista tai näiden palvelujen ja toimintamallien kehittämistä. Rahoitettavia työllistymisen edistämisen toimia voi olla esimerkiksi koulutusten järjestäminen, työnetsintä ja työhönvalmennus. TE-toimisto myöntää haetun työllisyyspoliittisen avustuksen. Hankkeiden käynnistämiseen ja rahoittamiseen liittyy TE-toimiston asiakaskunnan palvelutarpeiden kartoitus, alueellisen työttömyyden rakenne ja alueelliset linjaukset avustuksen käytöstä. (TE-palvelut 2017c.)

Työllisyyspoliittisena hankkeena toimivalle TyöPolulle on myönnetty avustus vuosien 2014-2018 ajalle. Rahoitusta TyöPolku saa myös kaupungeilta, joissa TyöPolku toimii. Lahden, Hämeenlinnan ja Forssan kaupungit rahoittavat hankkeen toimintaa osallistujakaupunkeina.

2.4 Työkokeilu

Työkokeilulla tarkoitetaan TE-toimiston palvelua, jonka avulla henkilö on hakeutumassa työelämään. Työkokeilua voidaan hyödyntää tilanteessa, jossa henkilö tarvitsee ohjausta ammattiin suuntautumisessa ja työelämätaitojen kartoittamisessa. Työkokeiluun ryhtyvä henkilö nimenomaisesti on kokeilemassa tietyn yksikön työtä ja tutustumassa sen toimintaan omalla työpanoksellaan. Työkokeilulla selvitetään työttömän henkilön työelämävalmiuksia. Henkilön on mahdollista pohtia, onko yksikössä toteutettava työ mielenkiintoista ja mahdollisesti sitä, mitä haluaisi tulevaisuudessa tehdä. (TE-palvelut 2017d.)

Maahanmuuttajille on olennaista selvittää työelämätaitoja suomalaisessa yhteiskunnassa ja miten henkilön mahdollinen kansainvälinen tutkinto on rinnastettavissa Suomessa. Työkokeilu kestää enintään 12 kuukautta, mutta yhden työnantajan kanssa vain yhdestä kuuteen kuukauteen. Työkokeilusta henkilö saa työjakson päätteeksi palautteen, joka sisältää arvion soveltuvuudesta työhön, ammattiin ja alalle. Arviossa käydään läpi myös asetetut tavoitteet, mitkä työkokeilun aloituksessa on sovittu. Arviossa kartoitetaan henkilön työelämävalmiudet ja osaamisen kehittämisen tarpeet. (TE-palvelut 2017d.)

Työllisyyspoliittisia hankkeita voidaan tuottaa työttömyyden alueellisen rakenteen vuoksi. Hankkeet voivat työskennellä tietyn asiakasryhmän kanssa kartoittamalla asiakkaiden työelämävalmiuksia ja etsien asiakkaille työkokeilupaikkoja, koulutusvaihtoehtoja, työpaikkoja ja suunnitellen yhdessä asiakkaiden kanssa heidän jatkosuunnitelmia yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden kanssa. (TE-palvelut 2017c.)

Hämeen Setlementti ry:n hallinnoima TyöPolku -hanke toimii edellämainitusti. Hankkeesta ja hankkeen toiminnasta avataan myöhemmissä luvuissa tarkemmin.

2.5 Työttömyys

Työttömyydellä on vaikutuksia sosiaalisella, psyykkisellä ja fyysisellä tasolla ihmisen hyvinvointiin. Työttömyyden vaikutukset pitkällä aikavälillä vaikuttavat henkilön perheeseen, läheisiin ja muihin ihmissuhteisiin, joita työttömällä henkilöllä on, vaikka työttömyyden vaikutukset ovatkin subjektiivisesti koettavissa. Työttömyydellä saattaa olla vaikutuksia henkilöön moraalisesti ja poliittisesti aiheuttaen ihmisryhmissä poliittista ja sosiaalista liikehdintää joko passivoitumisella tai kapinoimalla tilannetta vastaan. Työttömyydellä on vaikutuksia perheissä sen ylisukupolvisuudella, joka voi aiheuttaa sosiaalista vajoamista yhteiskunnassa. Sosiaalinen vajoaminen synnyttää alaluokkia yhteiskunnan sisällä. (Koistinen 1999, 188–195.)

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työttömyys on yleisesti Suomessa korkeampi kuin kantaväestön edustajien. On tärkeää tukea ja olla edistämässä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotoutumista ja työllistymistä, jotta työttömyydestä aiheutuvat vaikutukset olisivat vähäiset.

3 MAAHANMUUTTAJUUS

Maahanmuuttajuuden luvussa esitetään maahanmuuttajuutta käsitteellisesti ja esitetään yhteiskunnan monikulttuurisuuden merkitystä, kotoutumiseen vaikuttavia elementtejä ja tekijöitä, mitkä ovat merkityksellisiä maahanmuuttajien työllistymistä tutkittaessa.

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen toistaiseksi tai pysyvästi muuttanutta henkilöä, joka on syntynyt ulkomailla. Maahanmuuttajataustaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, joka on itsenäisesti Suomeen muuttanut tai vanhempiansa mukana muuttanut henkilö. Integraatiolla tarkoitetaan sopeutumisprosessia, missä maahanmuuttaja ja ympäröivä yhteiskunta sopeutuvat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Suomen kansalaisuuden saaneita maahanmuuttajia voidaan kutsua uussuomalaisiksi tai vain suomalaisiksi. Maahanmuuttajan kotoutumisprosessi on yksilötasoisesti hyvin henkilökohtainen, sillä henkilö pyrkii löytämään etnistä identiteettiään uudessa yhteiskunnassa. (Martikainen & Haikkola 2010, 10; Rätty 2002, 13–14.)

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan ulkomaalaista henkilöä, joka anoo turvapaikkahakemuksella oleskeluoikeutta toisesta maasta. Pakolaisella tarkoitetaan yleisesti henkilöä, joka on saanut oleskeluluvan maasta ja kokenut perustellusti kotimaassaan joutuvansa vainotuksi. Pakolaisuuden aseman saa myös henkilö, joka otetaan maahan kiintiöpakolaisena UNHCR:n pakolaiskiintiöstä. UNHCR:llä tarkoitetaan YK:n pakolaisjärjestöä, joka suojelee pakolaisten oikeuksia ja hyvinvointia maailmanlaajuisesti. (Sisäministeriö n.d.; ks. myös: UNHCR n.d.; Pakolaisneuvonta ry 2009.)

Suomeen pysyvästi jääviä ulkomailla syntyneitä henkilöitä tässä tutkimuksessa esitetään maahanmuuttajan tai maahanmuuttajataustaisen henkilön nimikkeellä. Tutkimuksessa ei ole olennaista hankkeen asiakkaan maahanmuuton perusteet.

3.1 Yhteiskunnan monikulttuurisuus

Monikulttuurisuudella tarkoitetaan yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurista moninaisuutta. Monikulttuurisuus viestittää yhteiskunnassa samanaikaisesti elävää runsasta kulttuurista kokonaisuutta, missä yhteiskunnallisella tasolla elää useita etnisiä ryhmiä ja alakulttuurin ryhmittymiä. Täydellisesti yhtenäinen normi- ja arvopohja on nykyaikaisessa yhteiskunnassa mahdollonta. Monikulttuurisuus on poliittisesti latautunut suvaitseväiseksi, vastaanottavaksi, tasa-arvoiseksi termiksi yhteiskunnassa, jossa ihmiset elävät sopuisasti rinnakkaiselossa. Monikulttuurisella yhteiskunnalla tavoitellaan sitä, että yhteiskunnan kaikki jäsenet etnisyydestään, kulttuurisesta ryhmittymisestään tai sosiaalisesta ryhmästään huolimatta tavoittelevat kokonaisuutta. Kokonaisuuden tavoittelemineen on itsessään jatkuva prosessi, sillä yhteiskunnan rakenteet ovat jatkuvassa muutoksessa. (Forsander 2001, 44–47.)

Jos yhteiskunnassa pyritään monikulttuurisuuteen, yhteiskunnan on pyrittävä samanaikaisesti mahdollistamaan ja tukemaan eri kulttuuritaustaisten jäsenten kotoutumisen prosessia. Kun yhteiskunnan eri jäsenten ja rakenteiden on mahdollista olla tiiviissä vuorovaikutuksessa, yhteiskuntaa voidaan pitää kotouttavana. Sen toteutuessa, ihmisten on mahdollista tuntea yhdenkuuluvuutta ympäröivään yhteiskuntaan ja sen jäseniin. (Saukonen 2013, 93.)

3.2 Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan sopeutumisprosessia uuteen yhteiskuntaan. Kotoutumista voidaan myös tutkia akkulturaation termillä. Akkulturaatio on pitkäkestoinen ja yksilötasoinen prosessi, mikä voi kestää muutamasta vuodesta läpi loppuelämän. Akkulturaatioprosessiin vaikuttaa useat yksilö-, yhteisö ja yhteiskuntatasolla vaikuttavat tekijät. Kotoutuminen on samalla yksilötasoinen prosessin lisäksi vastavuoroinen suhde yhteiskunnan valtaväestön ja maahanmuuttajan välillä. Tähän vaikuttaa henkilön kokema rasismi ja etninen syrjintä prosessia hidastavana tai sitä mahdollisesti estävänä tekijänä. (Alitolppa-Niitamo 2010, 45–46; Gothóni & Siirto 2016, 232.)

Maahanmuuttajien kotoutumisen ja integroitumisen prosessissa olennaisessa roolissa on henkilön oma subjektiivinen ymmärrys omasta tilastaan yksilönä, yhteisön jäsenenä ja yhteiskunnan jäsenenä sen rakenteissa. Henkilö kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta ja olevansa prosessin myötä yhteiskunnan osallinen jäsen. (Ahmadi 2005, 113.)

Laki kotoutumisen edistämisestä (2010/1386.) tukee ja edistää maahanmuuttajan kotoutumista ja mahdollistaa ja turvaa maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisena kansalaisena suomalaiseen yhteiskuntaan.

Suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuus- ja maahanmuuttopolitiikan tavoitteena on lähtökohtaisesti mahdollistaa maahanmuuttajien ansiotyön tekemistä tukemalla maahanmuuttajien integraatiota ja kotoutumista suomalaiseen hyvinvointivaltioon. Työllä on erittäin suuri merkitys hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä Suomessa. Työnteko voidaan nähdä aktiivisena osallistumisena yhteiskunnan rakenteisiin positiivisesti vaikuttavana tekijänä, eikä sitä kuluttavassa roolissa, kuten voidaan sosiaaliturvassa pysyttelemineen nähdä. Psykkisellä hyvinvoinnilla on keskeinen rooli toimintakykyyn ja fyysiseen terveyteen vaikuttavana tekijänä. Yhtenä maahanmuuttajien kotoutumiseen vaikuttavana tekijänä ja koulutus- ja työmahdollisuuksien hidastavana tai estävänä tekijänä voidaan nähdä mielen-terveyden ongelmat. Hoitamattomat mielenterveyden ongelmat voivat aiheuttaa hämmennystä ja sekaannusta eikä palveluihin välttämättä osata hakeutua. Pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa ihannoidaan aktiivisen kansalaisuuden käsitystä, jossa työskentely on suuressa arvossa. (Hammar & Katisko 2016, 217; THL 2014.)

Yhdenvertaisuuslain (2014/1325 § 8.) mukaisesti ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai minkään muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuslaki turvaa maahanmuuttajia työelämässä ja siihen hakeutumisessa.

3.3 Kotoutumis- ja työllistymissuunnitelma

TyöPolku -hankkeen asiakkaat ohjautuvat TE-toimiston asiantuntijoiden toimesta hankkeen palveluihin kotoutumissuunnitelman tai työllistymissuunnitelman kanssa.

Kotoutumissuunnitelmalla tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilökohtaista suunnitelmaa edistää henkilön yhteiskuntaan yhteenkuuluvuutta ja edistää työllistymisen mahdollisuuksia Suomessa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä maahanmuuttajan kanssa työskentelevien viranomaisten kanssa. Tapaamisessa on mukana kunnallisen sosiaalitoimen edustaja ja/tai TE-toimiston asiantuntija. Kotoutumissuunnitelma sisältää erilaiset palvelut ja toimenpiteet, mihin maahanmuuttaja-asiakas sitoutuu osallistumaan. Suunnitelman palvelujen ja toimenpiteiden on tuettava asiakkaan suomen tai ruotsin kielen osaamisen kehittämistä, kotoutumisen edistämistä sekä työllistymisen edistämistä. Kotoutumissuunnitelmien kesto on pääasiallisesti enintään kolme vuotta ensimmäisen suunnitelman allekirjoittamisesta. (Kotouttaminen n.d.b; ks. myös Kotouttaminen n.d.c.)

Työllistymissuunnitelmalla tarkoitetaan työnhakijan ja TE-toimiston asiantuntijan kanssa sovittua suunnitelmaa, joka sisältää työnhakijan tarvitsemat yksilökohtaiset työllistymistä edistävät palvelut, toimenpiteet ja tavoitteet (TE-palvelut 2017e). Kun maahanmuuttajat tarvitsevat työllistymistä edistäviä palveluita kotoutumissuunnitelmien umpeutuessa, he ohjautuvat palveluihin ja toimenpiteisiin yksilökohtaisen työllistymissuunnitelman kanssa.

3.4 Maahanmuuttajien työllistyminen

Tukemalla Suomessa asuvien maahanmuuttajien työllistymistä ja tähän liittyviä tukitoimia, voidaan lisätä Suomen työvoimaa merkittävästi (Vartia, Bergbom, Giorgiani, Rintala-Rasmus, Riala & Salminen 2007, 17). Työmarkkinoilla kuitenkin yleisesti edellytetään tehtävään soveltuvaa koulutuksen tuomaa pätevyyttä. Maahanmuuttajien alhaisen työllisyysasteen vuoksi maahanmuuttajien opintolainan nostaminen opintojen aikana on kyseenalaistettava asia sen mahdollistaessa velkaantumisen väestöryhmän sisällä (Berg 2012, 30).

Maahanmuuttopolitiikan työperäisen maahanmuuton linjausten myötä työelämän muodot ja yhteiskunnan muutokset mukauttavat yhteiskuntaa mahdollistaen kuitenkin työmarkkinoiden etnisen eriarvoistumisen. Maahanmuutto Suomeen ei itsessään kuitenkaan aiheuta etnistä eriarvoistumista ja sosiaalista luokittelua vaan tuo sen näkyväksi esiin kulttuurisidonnaisista työelämän toimintatavoista. (Wrede 2010, 7–8.)

Työmarkkinoiden etnisellä lohkoutumisella tarkoitetaan työmarkkinoiden epätasaista jakautumista etnisten ihmisryhmien välillä. Työmarkkinoiden etnisesti hierarkkisella jakautumisella tarkoitetaan joidenkin ihmisryhmien aseman olevan työmarkkinoilla heikompi tai vahvempi kuin toisten ihmisryhmien asema. Työmarkkinoiden hierarkkisella lohkoutumisella on vaikutuksia etnisten ihmisryhmien sosioekonomiseen asemaan yhteiskunnassa. Työmarkkinoiden etnisen lohkoutumisen voidaan ajatella olevan vaikutuksessa siitä, että yhteiskunnissa arvostetaan erilaisia aloja. Etninen lohkoutuminen voi hajottaa ja eristää ihmisryhmiä toisistaan myös etnisten ihmisryhmien sisällä ja siten aiheuttaa rakenteellista eriarvoisuutta, jos työmarkkinoiden arvostus ja etenemismahdollisuudet ovat eriarvoiset toisistaan. (Forsander & Ekholm 2001, 68–69; ks. myös Kettunen 2017.)

Maahanmuuttajataustaisen asiakasryhmän etnistä lohkoutumista työmarkkinoilla voidaan nähdä tiettyjen työllisyyden alojen yliedustuksella ihmisryhmäkohtaisesti, erityisesti palvelualojen matalapalkkaisissa tehtävissä. Henkilöitä ohjeistetaan hakeutumaan työllisyyden aloihin, joista heidän on mahdollista työllistyä. Työttömyydellä on negatiivista vaikutusta sosiaaliseen, taloudelliseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, joten voidaan ajatella olevan positiivista, että maahanmuuttajataustaiset henkilöt työllistyvät. Maahanmuuttajataustaisia henkilöitä tulisi kohdella työ-

markkinoilla yksilökohtaisesti eikä yhtenäisenä ryhmänä. Maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä on keskimäärin heikommat mahdollisuudet edetä ammatillisesti kuin kantaväestön edustajilla. (Forsander, Raunio, Salmenhaara & Helander 2004, 32; Koistinen 1999, 188–195; Mubarak, Nilsson & Saxén 2015, 249–252; Kettunen 2017; ks. myös Peltola & Metso 2008, 97–98.)

Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ongelmallisen työllistymisen taustalla voi useita syitä. Maahanmuuttajien työttömyyden syiksi on esitetty puutteellista suomen kielen taitoa, kansainvälisten tutkintojen tunnistamattomuutta, kulttuurisidonnaisen sosiaalisen pääoman puutteellisuutta, epäluottamusta maahanmuuttajataustaisia kohtaan ja syrjintää. Ongelmalliseen työllistymiseen liittyy työnantajien ennakkokäsitteet ja ajattelu riskien ottamisesta, kun työllistettävänä olisikin maahanmuuttaja. Työnantajat valitsevat työtehtävään suuremmalla todennäköisyydellä synyperäisen kantasuomalaisen kuin maahanmuuttajataustaisen työnhakijan. Epäluottamukselliset asenteet ovat ohitettavissa, jos työnantaja saa suosituksia tai varmennuksen maahanmuuttajan työkyvystä. Maahanmuuttajataustaisia työnhakijoita kohtaan suhtaudutaan eriarvoisesti ja heitä kohtaan tunnetaan epäluuloisia tunteita. Epäluuloiset tunteet johtuvat ksenofobisesta asenteesta, joka asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan kohdatessa erilaisuutta. Ksenofobiolla tarkoitetaan muukalaisuuden pelkoa, jossa yhdistävien inhimillisten piirteiden sijasta korostetaan ihmisten välisiä eroja. Psykososiaalisilla ongelmilla, terveydellisillä syillä ja oppimisvaikeuksilla voi olla negatiivisia vaikutuksia maahanmuuttajien kouluttautumisessa, työelämään ohjautumisessa ja yleisesti kotoutumisprosessissa. (Ahmad 2010, 75–78; Hammar & Siirto 2016, 206; Gothóni & Siirto 2016, 232; Peltola & Metso 2008, 110–111.)

Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden työllistymiseen vaikuttaa heidän itsensä ennakkokäsitykset ja näkemykset, joiden lisäksi osapuolien välille voi syntyä kysymyksiä yhteisen kommunikaatiotavan löytämiseen tai toisen osapuolen asenteisiin. Maahanmuuttajataustainen henkilö voi työtä hakiessaan pohtia kielen taidon osaamisen riittävyttä, ulkomaisen nimen ja ihonvärin vaikuttavuutta sekä miten työnhakija näkee itsensä työyksikköä työllistävänä tekijänä. Työnantajalla voi olla ennakkokäsityksiä maahanmuuttajataustaiseen hakijaan liittyen siinä, miten hakijan tutkinto on rinnastettu, mitä erilaisia kulttuurillisia ja uskonnollisia järjestelyjä työllistäminen vaatii ja kuinka vaativaa maahanmuuttajataustaisen hakijan perehdytys on. (Vartia ym. 2007, 61–62.)

4 TYÖPOLKU -HANKE

Luvussa esitetään TyöPolku -hanketta työllisyyspoliittisena toimijana ja tuodaan esille hankkeen työntekijöiden työnkuvaa työhönvalmentajina. Luvun lopussa esitetään hanketta hallinnoivaa taustajärjestöä ja sen toimintaa.

TyöPolku -hanke on Hämeen Setlementti ry:n hallinnoima työllisyyspoliittinen hanke. TyöPolku -hankkeessa asiakas saa yksilökohtaista valmennusta koulutuspaikan hakemisessa, töiden haussa ja työkokeilupaiikkojen etsinnässä julkiselta, toiselta- ja kolmannelta sektorilta. TyöPolku -hankkeen työntekijät pitävät yhteyttä asiakkaisiinsa säännöllisesti ja sopivat tapaamisia asiakkaiden ja yhteyshenkilöiden kanssa, jotka voivat edistää asiakkaan pääsyä työmarkkinoille. Hankkeen asiakasryhmänä ovat maahanmuuttajataustaiset ihmiset, jotka ovat ohjautuneet Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaanohjauksen kautta hankkeen palveluihin. (Hämeen Setlementti 2017a.) TyöPolku -hankkeen toimintakausi on vuoden 2014 alusta vuoden 2018 loppuun saakka.

TyöPolku -hankkeessa työskentelee kuusi työntekijää. TyöPolku -hankkeen työntekijät työskentelevät kolmessa eri toimipisteessä: Hämeenlinnassa, Forssassa ja Lahdessa. Hämeenlinnassa työskentelee kaksi työhönvalmentajaa. Hankkeen projektipäällikkö työskentelee hankkeen koko toimialueella. Kaksi työhönvalmentajaa työskentelevät Lahden toimipisteellä ja Forssan toimipisteellä työskentelee yksi työhönvalmentaja.

4.1 Työhönvalmennus

Työhönvalmennus on toimintaa, jonka työntekijä omaa valmentavan työtteen ja työskentelee asiakkaan työllistymisen edistäjän roolissa. Työhönvalmennuspalvelulta odotetaan määrällisiä ja laadullisia tuloksia työllistyneiden tavoitteiden saavuttamisessa. Työhönvalmennus on sisällöllisesti tukipalveluna kovin haastavaa, sillä asiakkuus työhönvalmennuspalvelussa voi esimerkiksi epäonnistua työhönvalmentajasta riippumattomista syistä, jos asiakkaan yksilökohtainen elämäntilanne estää palveluun sitoutumisen tai työllistymistä. Työllistettävä asiakas voi olla myös hankalassa tilanteessa, jos työnantajan osapuolet eivät pysty näkemään pitkällä aikavälillä hyötyjä yhtä suuressa merkityksessä kuin työllistämisestä aiheutuvia kuluja. (Pikkusaari 2012, 72–75.)

Hankkeen työntekijät työskentelevät asiakasryhmän kanssa, jolle suomen kielen ja työelämäkulttuurin osaaminen voi olla puutteellista. Työntekijät ohjaavat työnhakijoita työelämään ohjautumisessa ja työelämäkulttuurin toimintatavoissa. Hankkeen asiakkailla ei välttämättä ole kokemusta suomalaisista työmarkkinoista tai suomalaisesta tapakulttuurista hakea ja tehdä työtä.

Kolmantena osapuolena toimiva työhönvalmentaja yhdistää työnantajat ja maahanmuuttajataustaiset työnhakijat. Asiakkaan työkokeilun aikana asiakkaalla ja työnantajalla on työhönvalmentajan jatkuva tuki työkokeilujakson ajan. Työkokeilujakso luo mahdollisuuden vastavuoroiselle kulttuurien väliselle vuorovaikutukselle työelämässä. (Hämeen Setlementti ry 2017.)

Kulttuurien välinen vuorovaikutus saattaa nostattaa esiin työelämän kulttuurieroja, joilla on merkitystä työjakson onnistumiseen. Kulttuurierojen molemminpuolinen ymmärtäminen ja hyväksyminen työntekijän ja työnantajan välillä on tärkeä askel työelämässä menestymiselle. Työnantajan tehtävänä on selvittää mahdolliset syyt eri kulttuuritaustan omaavan työntekijän haasteille menestyä työssään tai työympäristön kommunikoinnissa. Työnantaja, työyhteisö ja työntekijät voivat mahdollistaa onnistuneen vuorovaikutuksen muiden kulttuurien edustajien kanssa omalla käyttäytymisen muutoksellaan (Keisala 2012, 227–236; ks. myös Meyer 2015, 112–113.)

4.2 Hämeen Setlementti ry

TyöPolku -hanke toimii Hämeen Setlementti ry:n hallinnoimana hankkeena. Hämeen Setlementti ry on Kanta-Hämeessä toimiva monialajärjestö, jonka tarkoituksenmukaisena tehtävänä on luoda mahdollisuuksia ihmisille erilaisiin toimintoihin, tukea osallisuutta ja rakenteellisesti vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Hämeen Setlementin toimintaa ohjaa kolme arvoa, jotka ovat yhteisöllisyys, kohtaaminen ja luottamus. (Hämeen Setlementti 2017b.)

Hankkeen henkilöstö jakaa järjestön arvomaailman ja toimii sen antamien ohjeistusten mukaisesti. Hankkeen työntekijöinä, he ovat myös samankaltaisesti järjestön työntekijöitä ja osallistuvat järjestön tapahtumiin ja yhteisiin tilaisuuksiin.

Hämeen Setlementti ry kuuluu kansalliseen Setlementtiliittoon. Setlementtiliiton monikulttuurisen toiminnan kautta luodaan paikallisia erilaisia kansalaistoiminnan ja kohtaamisten muotojen mahdollisuuksia eri ihmisryhmien välille. Toimintojen tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja kehittää eri kulttuurien välistä ymmärrystä. (Setlementti n.d.)

5 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Luvussa esitetään tutkimuksia, jotka ovat tukeneet tämän tutkimuksen toteutusta. Luvussa tuodaan esille asiakkaiden näkökulmia kotoutumiseen, suomen kielen osaamiseen, työelämään ohjautumiseen ja työhönvalmennuksen merkitystä. Luvussa esitetään myös tutkimuksia, jotka ovat tehty yhteistyössä TyöPolku -hankkeen kanssa. Tutkimusten tulokset vaikuttavat erittäin merkittävästi opinnäytetyön toteutuksen kannalta. Ne tarjoavat luotettavaa aineistoa ja tutkimustuloksia, joita on mahdollista hyödyntää maahanmuuttotyötä ja maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistäviä projekteja kehittäessä.

Nurmi-Matongo (2014) tutki turvapaikanhakijoina Suomeen tulleiden maahanmuuttajien kokemuksia kuntaan kotoutumisesta ja suomen kielen oppimisen merkityksestä. Nurmi-Matongo teemahaastatteli maahanmuuttajia ja teemoitteli vastaukset. Vastauksista nousi esille, että kotoutumisen alkuvaiheessa henkinen hyvinvointi, yleinen ilmapiiri ja suomalaisten asenteet ja suhtautuminen olivat tärkeitä. Suomen kielen opiskeleminen nähtiin välttämättömänä elementtinä kotoutumisessa Suomeen. Vastauksien mukaan suomen kielen osaaminen vaikuttaa opiskelupaikan ja työpaikan saantiin Suomessa.

Neuvonen (2015) tutki opinnäytetyössään maahanmuuttajien kokemuksia työelämään ohjautumisessa. Neuvonen tutki maahanmuuttajan työllistymisen kannalta merkityksellisiä tekijöitä, maahanmuuttajien työllistymistä tukevan ohjauksen roolia ja roolia, jonka maahanmuuttaja kokee työllistyttyään. Neuvonen esittää toteuttaneensa narratiivisen haastattelun viidelle maahanmuuttajataustaiselle henkilölle. Tutkimuksesta selvisi työvoimapolitiittisten toimenpiteiden, oman aktiivisuuden ja työharjoitteluiden ja koulutusten merkitys haastatelluille.

Nurmi (2016) tarkasteli opinnäytetyön tutkimuksessaan TyöPolku-hankkeen asiakaspalautteen kehittämistä. Tutkimus oli työelämälähtöinen ja toteutettiin yhteistyössä hankkeen kanssa. Tutkimuksen kohderyhmänä oli hankkeen asiakkaat, työttömät maahanmuuttajataustaiset työnhakijat. Nurmen tutkimuksen avulla oli mahdollista kehittää hankkeen asiakaspalautetta. Nurmi esittää palautejärjestelmän tukevan asiakkaan mahdollisuutta olla osallisena hankkeen kehityksessä ja vahvistavan hankkeen kykyä muuttua ja uudistua.

Narang & Saarikko (2017) tutkivat opinnäytetyön tutkimuksessaan maahanmuuttajien työhönvalmennuksen henkilökohtaisen avun ja tuen merkitystä. Tutkijat haastattelivat kuutta maahanmuuttajaa yksilöhaastatteluin. Haastatteluista syntyneitä sitaatteja tutkimuksessa analysoitiin teemoittelemalla.

Tutkimuksen kohderyhmän olennaisina tarpeina nousi esiin: saada asiantuntija-apua, kehittää työnhakutaitojaan, tiedostaa omat kehittymismahdollisuutensa ja kumota työnantajien ennakkoasenteita. Tutkimuksen haastatteluista ilmeni työhönvalmennuksen olevan haastatelluille merkittävä portti työllistymiseen. Palvelun luotettavuus, kulttuurisensitiivisyys, tavoitettavuus ja henkilökohtaisuus olivat tutkimukseen osallistuneille haastatelluille henkilöille merkityksellistä. (Narang & Saarikko 2017.)

Lintinen (2017) tutki opinnäytetyön tutkimuksessaan keinoja, miten TyöPolku-hankkeen maahanmuuttajien työhönvalmennukseen liittyvää yhteistyötä työnantajien kanssa tulisi kehittää, jotta hankkeen toiminnan tunnettavuus lisääntyisi ja olisi helpommin käytettävissä. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä TyöPolku-hankkeen kanssa. Lintinen keräsi aineistoa hankkeen toimintaseutujen yritysten esimiehiltä ja hankkeen työntekijöiltä.

Opinnäytetyön tutkimustuloksista selvisi alueen maahanmuuttajien alhainen rekrytointi yrityksiin. Maahanmuuttajien työllistymiseen liittyy asiakaisiin, työyhteisöön ja työnantajaan liittyviä osa-alueita. Tuettu työllistyminen esittäytyi tutkimustulosten valossa esimiehiä kiinnostavana aiheena. Lintinen esittää maahanmuuttajien työhönvalmennusta kehitettävän palvelutuotteeksi, joka vastaa työnantajien tarpeisiin. (Lintinen 2017.)

Esitettyjen tutkimusten tulokset kertovat tutkimusten tarpeellisuudesta ylläpitää maahanmuuttajien työhönvalmennuksellista ohjausta kotoutumista ja työllistymistä edistävänä toimintona. Palvelu tulisi nähdä oletuksena, kun kartoitetaan palveluja, joita maahanmuuttajataustaiset työnhakijat tarvitsevat.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Luvussa on tarkennettu laadullisen ja määrällisen tutkimuksen prosessia ja sen analysointia tukevaa teoreettista lähdekirjallisuutta hyödyntäen. Luku on jaettu tutkimusprosessiin merkittävästi vaikuttaviin osa-alueisiin, jotka tuovat esiin tutkimustehtävän, tutkimuskysymykset, tutkimusmenetelmän, aineistonkeruumenetelmän, analysointimenetelmät ja lukuun, joka koskettaa tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

6.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on kerätä kokemuksia TyöPolku -hankkeen palveluista Hämeen työ -ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden näkökulmia tarkastellen. Tutkimuksen tavoitetta tukevia tutkimuskysymyksiä on rakennettu yhdessä hankkeen kanssa. Tutkimusta tukeviksi tutkimuskysymyksiksi on muotoutunut kolme seuraavaa kysymystä:

1. Mikä on TyöPolku -hankkeen merkitys Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan työntekijöiden käytännön työssä?
2. Mikä merkitys TyöPolku -hankkeella on asiakkaan yhteiskuntaan integroitumisen prosessissa?
3. Millainen on Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden työhönvalmennuksen tarve?

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä tutkimuksessa on hyödynnetty kvalitatiivisen eli laadullisen sekä kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimusmenetelmien yhdistelmää. Tutkimusmenetelmä on antanut mahdollisuuden tutkia aineistoa laaja-alaisesta näkökulmasta.

Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on kuvata todellista elämää, johon sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta. Kvalitatiivisen tutkimuksen aikana on mahdollista havaita suhteita, jotka vaikuttavat eri osapuoliin usealla tavalla. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitellaan kohteen kokonaisvaltaista tarkastelemista ja eri osapuolien välisten suhteiden merkitystä eri näkökulmista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Määrällisessä tutkimuksen menetelmässä tutkitaan aineiston muuttujien suhteita ja niiden eroavaisuuksia. Kyselystä saatiin aineistoa, joka laadullisen tutkimuksen lisäksi täyttää määrällisen tutkimuksen määritelmän (Vilka 2007, 13.)

Laadullisen sekä määrällisen tutkimuksen menetelmä tukee tutkijan näkökulmasta parhaiten tutkimustehtävää ja tutkimukselle asetettua tavoitetta. Menetelmä tarjoaa vastauksia tutkimuksen tehtävälle tarkastella Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden kokemuksia työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen palveluista.

6.3 Kyselytutkimus aineistonkeruumenetelmänä

Tutkimuksen aineistoa on kerätty sähköisen lomakekyselyn avulla. Kyselymenettely on erittäin tehokas ja siitä on mahdollista saada tuloksia nopeasti ja helposti (Hirsjärvi ym. 2009, 195–196). Vastaajille on ollut mahdollista täyttää lomake ja lähettää vastauksensa työaikansa sisällä, kun se on ajankäytöllisesti sopinut aineistonkeruun ajanjakson aikana. Kyselytutkimus sisälsi avoimia ja strukturoituja monivalintakysymyksiä.

Kysely lähetettiin Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan asiantuntijoille, jotka ovat työskennelleet TyöPolku-hankkeen kanssa. Kyselylomakkeen kysymyksiä on luotu yhteistyössä hankkeen kanssa.

6.4 Aineiston analysointi kvantifioiden ja teemoittelun keinoin

Tutkimuksen aineistoa on analysoitu kvantifioiden eli määrällisten analysointimenetelmiä hyödyntäen ja teemoitellen laadullisen tutkimuksen aineistoa. Kyselytutkimusten vastaukset tuovat esiin kyselytutkimukseen vastanneiden äänen luotettavasti.

Kyselytutkimuksen monivalintakysymyksiä on lähestytty kvantifioivilla eli määrällisillä analysointimenetelmillä, joita on yhdistetty teemoitteleviin analyysimenetelmiin avointen vastausten kohdalla. Kvantifioiva analysointimenetelmä laadullisen tutkimuksen aineiston analysoinnin välineenä antoi työväliseen tutkia kuvioden avulla aineistoa, josta voidaan saada suoria johtopäätöksiä. (Eskola & Suoranta 2000, 164–165.)

Analysointiprosessi aloitettiin mahdollisimman nopeasti aineistonkeruun ja kokoamisen jälkeen, jotta aineistoa oli mahdollista tarkastella innolla ja analyysiä oli mahdollista muokata prosessin aikana (Hirsjärvi ym. 2009, 223–224). Koska tutkimuksen aineisto on osoittautunut määrällisen ja laadullisen analysointimenetelmän hyödyntävää näkökulmaa mahdollistavaksi, on mahdollista hyödyntää niitä yhdessä kvalitatiivisessa ja kvantitatiivisessa analyysissä (Alasuutari 1994, 181).

Graafiset menetelmät vastausten esittelyssä on tarjonnut havainnollistavan keinon tuoda kyselyyn vastaajien suhteellisen vaikutus koko otantaan. Piirakkakuviot eli sektoridiagrammit ja pylväskuviot eli pylväsdiagrammit ovat tuoneet visuaalisen lisäyksen vastausten esittelyyn. Graafiset menetelmät toimivat havainnollistavina määrällisen aineiston esittelyn keinoina. (Vilkkä 2007, 138–143.)

Teemoittelu laadullisen tutkimuksen aineiston analysointimenetelmänä mahdollistaa laaja-alaisen aineiston tutkimisen aineiston yhdistävien esiin nousevien teemojen kautta. Teemoja voidaan analysoida ja tarkastella, mistä esiin nousseet teemat ja ilmenevät asiat johtuvat. (Eskola & Suoranta 2000, 174–175.)

6.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kyselytutkimuksen etuina voidaan erityisesti pitää sen luonnetta tehokkaana ja laaja-alaisen tutkimusaineistonkeruun työkaluna. Kyselytutkimuksen aineistoa on ollut vaivatonta analysoida tietokoneen avulla. Tutkimusta voidaan kyseenalaistaa vastaajien vastausten todenmukaisuuden, rehellisyyden ja huolellisuuden näkökulmasta ja kuinka onnistuneesti kyselyn vastausvaihtoehdot ovat esitettyinä vastaajalle. Kyselyyn vastamatta jättäminen vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen merkittävänä tekijänä, jos vastausten otanta vähenee useamman vastaajan kohdalla. Kyselytutkimuksella voidaan kuitenkin tutkia tehokkaasti vastaajien asenteita, arvoja, uskomuksia, käsityksiä, mielipiteitä, tietoja ja toimintamalleja. (Hirsjärvi ym. 2009, 195–197.)

Tutkimus tarjoaa luotettavaa aineistoa Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden näkökulmista, sillä se tarjoaa suoria vastauksia, jotka havainnollistuvat kyselytutkimuksen vastauksissa.

7 KYSELYTUTKIMUKSEN VASTAUKSET

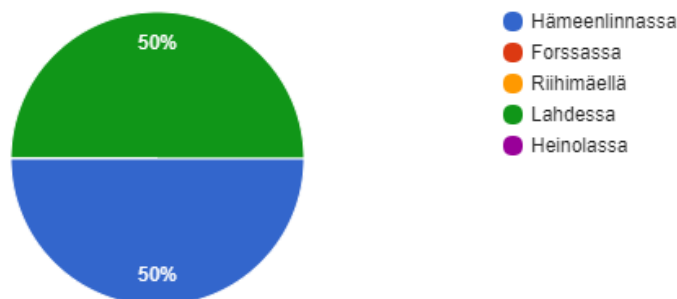
Sähköisen kyselytutkimuksen vastauksia on kerätty Google Forms-palvelun avulla. Luvussa kyselyn osa-alueet on jaoteltu ja sen vastauksia on analysoitu kuvioiden ja teemoittelun keinoin, sillä tarjoavat monipuolisen ja havainnollistavan työvälineen aineiston analysointiin. Kyselytutkimuksen vastaukset tulevat luvussa luotettavasti esiin kuvioiden ja teemoittelun keinoin.

7.1 Esitietokysymykset

Kyselytutkimus on aloitettu kahdella tarkentavalla esitietokysymyksellä, joiden avulla selviää kyselyyn vastaajien pääasialliset työskentelypaikkakunnat ja heidän tietoisuutensa TyöPolku -hankkeen palveluista.

Työskentelyn pääasiallisesti Hämeen TE-toimiston toimipisteellä

6 vastausta

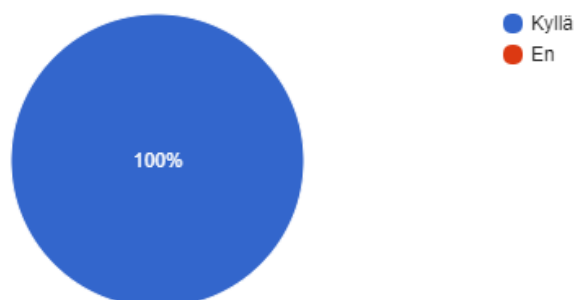

Kuvio 1. Vastaajien työskentelypaikkakunnat

Kuviossa 1. selviää vastaajien pääasialliset työskentelypaikkakunnat, jotka jakautuvat viidestä vaihtoehdosta kahteen. Kuudesta vastaajasta kolme työskentelee pääasiallisesti Lahden toimipisteellä ja toiset kolme Hämeenlinnan toimipisteellä. Vaikka kuvion 1. vastaukset ovat jakautuneet kahteen toimipisteeseen, TE-toimiston asiantuntijat voivat työskennellä myös muissa toimipisteissä, sillä kyselyssä kysytään pääasiallista työskentelypaikkakuntaa eikä useita eri paikkakuntia.

Olen tietoinen TyöPolku -hankkeen palveluista

6 vastausta

Kuvio 2. Tietoisuus TyöPolku -hankkeen palveluista

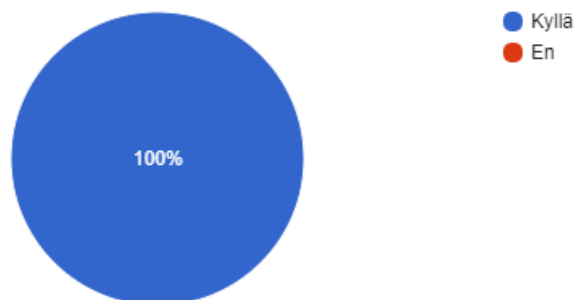
Kuviossa 2. selviää vastaajien tietoisuus TyöPolku -hankkeen palveluista. Kaikki kyselyyn vastaajista ovat tietoisia TyöPolku -hankkeen palveluista.

7.2 TyöPolku -hankkeen palvelut

Kyselyn kysymykset keskittyvät seuraavaksi TyöPolku -hankkeen palveluihin, joita Hämeen TE-toimiston asiantuntijoilla on ollut mahdollisuus hyödyntää käytännön työnsä tukena.

Olen ohjannut asiakkaan TyöPolku -hankkeen palveluihin

6 vastausta

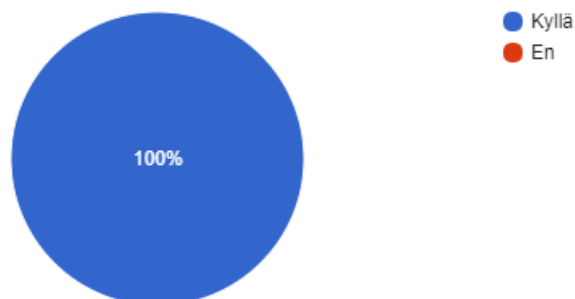

Kuvio 3. Asiakasohjaus palveluihin

Kuviossa 3 selviää vastaajien asiakasohjaus TyöPolku -hankkeen palveluihin. Kaikki vastaajat ovat ohjanneet asiakkaan joskus TyöPolku -hankkeen palveluihin.

Olen ohjannut asiakkaan TyöPolku -hankkeen työhönvalmentajalle työkokeilupaikan etsintää varten

6 vastausta

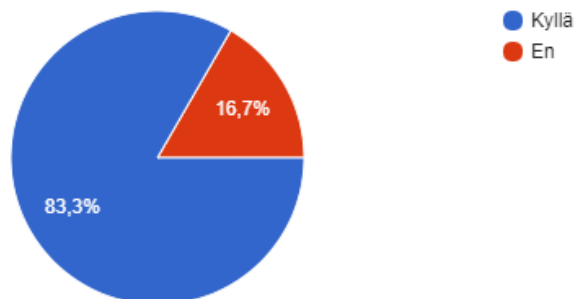

Kuvio 4. Asiakasohjaus työkokeilupaikkaa varten

Kuviossa 4 selviää vastaajien asiakasohjaus hankkeen työhönvalmentajalle työkokeilupaikan etsintää varten. Kaikki vastaajat ovat ohjanneet joskus asiakkaan hankkeen palveluun.

Olen ohjannut asiakkaan TyöPolku -hankkeen työhönvalmentajalle koulutushakua varten

6 vastausta

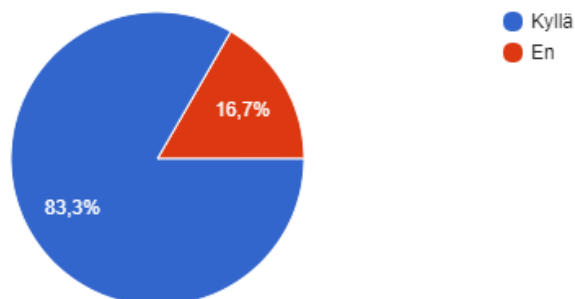

Kuvio 5. Asiakasohjaus koulutushakua varten

Kuviossa 5 selviää vastaajien asiakasohjaus TyöPolku -hankkeen työhönvalmentajalle koulutushakua varten. Viisi vastaajaa (83,3%) kuudesta on ohjannut asiakkaan hankkeen palveluihin koulutushakua varten. Yksi vastaaja (16,7%) kuudesta ei ole ohjannut asiakasta TyöPolku -hankkeen palveluihin koulutushakua varten.

Olen ohjannut asiakkaan TyöPolku -hankkeen työhönvalmentajalle työnhakua varten

6 vastausta

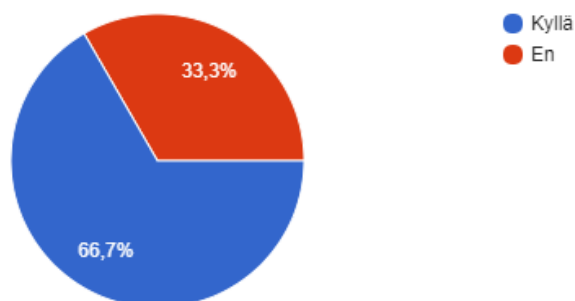

Kuvio 6. Asiakasohjaus työnhakua varten

Kuviossa 6 selviää kyselyn vastaajien asiakasohjaus TyöPolku -hankkeen työhönvalmentajalle työnhakua varten. Viisi vastaajaa (83,3%) kuudesta on ohjannut asiakkaan TyöPolku -hankkeen palveluihin työnhakua varten. Yksi vastaaja (16,7%) ei ole ohjannut asiakasta TyöPolku -hankkeen palveluihin työnhakua varten.

Olen ohjannut asiakkaan TyöPolku -hankkeen työhönvalmentajalle kansainvälisten tutkintojen rinnastamiseen liittyvissä asioissa

6 vastausta

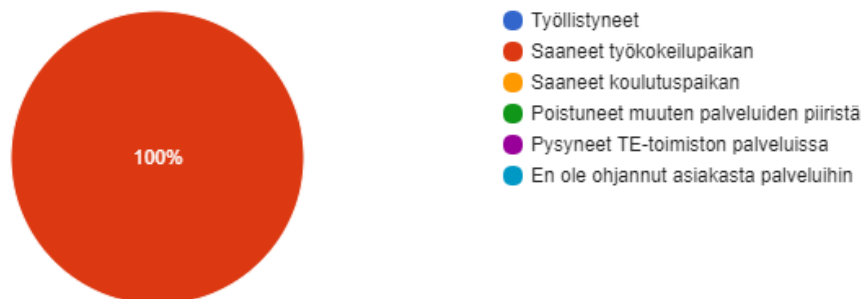

Kuvio 7. Asiakasohjaus kansainvälisten tutkintojen rinnastamiseen liittyvissä asioissa

Kuviossa 7 selviää kyselyn vastaajien asiakasohjaus TyöPolku -hankkeen työhönvalmentajalle kansainvälisten tutkintojen rinnastamiseen liittyvissä asioissa. Neljä vastaajaa (66,7%) kuudesta on ohjannut asiakkaan TyöPolku -hankkeen palveluihin kansainvälisten tutkintojen rinnastamiseen liittyvissä asioissa. Kaksi vastaajaa (33,3%) kuudesta vastanneesta ei ole ohjannut asiakasta TyöPolku -hankkeen palveluihin kansainvälisten tutkintojen rinnastamiseen liittyvissä asioissa.

Asiakkaani ovat useimmiten TyöPolku -hankkeen asiakasohjauksen jälkeen

6 vastausta

Kuvio 8. Asiakasohjauksen jälkiseuraus

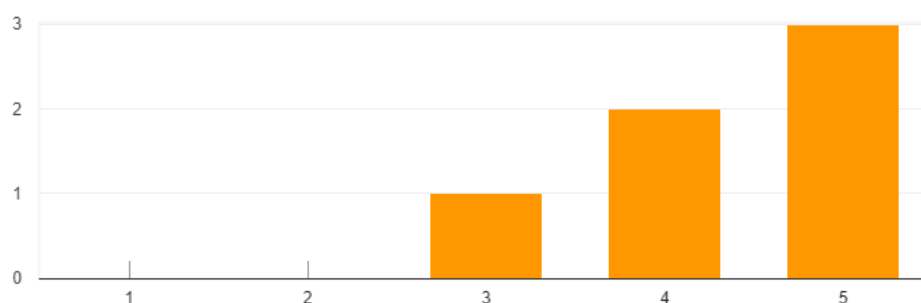
Kuviossa 8 selviää vastaajien asiakasohjauksen useimmiten tapahtunut asiakkaan tilanne palvelun jälkeen. Kaikkien vastaajien asiakkaat ovat useimmiten saaneet työkokeilupaikan asiakasohjauksen seurauksena. Muut vastausvaihtoehdot selvittävät ovatko asiakkaat työllistyneet, saaneet koulutuspaikan, poistuneet muuten palveluiden piiristä, pysyneet TE-toimiston palveluissa vai ovatko ollenkaan ohjattu palveluiden piiriin.

7.3 TyöPolku -hankkeen palveluiden vaikutukset

Kyselyn osa-alueessa on selvitetty TyöPolku -hankkeen palveluiden vaikutuksia asiantuntijoiden käytännön työlle ja merkitystä asiakkaiden integroitumisen prosessissa. Osa-alueen vastauksia esitetään kuvion avulla ja avoimen kysymyksen vastauksia teemoitellen.

Työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen palveluiden vaikutukset käytännön työlleni

6 vastausta

Kuvio 9. Palveluiden vaikutukset käytännön työlle

Kuviossa 9 selviää työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen palveluiden vaikutukset Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämisspalvelut-linjan asiantuntijoiden käytännön työlle. Asteikko on luettavissa numeraalisesti nousvasti sen vaikutuksen mukaisesti yhdestä viiteen. Mitä pienempi numeraalinen annettu arvo, sitä vähäisempi vaikutus vastaajan käytännön

työlle. Jos vastaaja on vastannut kyselyyn asteikolla viisi, TyöPolku -hankkeen palveluilla on suuri vaikutus vastaajan käytännön työlle. Jos vastaaja on vastannut kyselyyn asteikolla yksi, TyöPolku -hankkeen palveluilla ei ole vaikutusta vastaajan käytännön työlle.

Kolme vastaajaa kuudesta on vastannut asteikolla yhdestä viiteen vastausvaihtoehdon viisi. He näkevät, että TyöPolku -hankkeen palveluilla on suuri vaikutus heidän tekemälleen käytännön työlle. Kaksi vastaajaa kuudesta on vastannut asteikolla yhdestä viiteen vastausvaihtoehdon neljä. He näkevät, että TyöPolku -hankkeen palveluilla on hieman vähäisempi merkitys omalle toteuttamalleen käytännön työlle kuin kolme, jotka ovat nähneet merkityksen olevan suuri. Yksi vastaaja kuudesta on vastannut vastausvaihtoehdon kolme. Hänen näkemyksensä mukaan TyöPolku -hankkeen palveluiden merkitys omalle käytännön työlle on vähäisimmässä roolissa viiden muun vastaajan vastauksiin verrattaessa. Vastaaja, joka on valinnut vastausvaihtoehdon kolme, näkee merkityksen käytännön työlensä, mutta ei yhtä suurella arvolla kuin viisi muuta vastaajaa.

Työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen palveluiden vaikutuksia vastaajien käytännön työlle selvitettiin kyselyssä myös avoimen kysymyksen avulla, joka mahdollisti tarkentavien vastausten tuomista esiin. Kysymyksenä esitettiin ”Millä tavoin TyöPolku -hankkeen palvelut vaikuttavat käytännön työhösi?”. Kyseisen kysymyksen vastaukset jakoutuivat suhteellisen tasapuolisesti kahteen eri teemaan, jotka ovat jaettavissa käytännön työn vaikutuksiin vastaajien omaa työtä helpottavaan näkökulmaan ja asiakkaan etua ajavaan näkökulmaan.

Vastaajien omaa käytännön työtä helpottavasta näkökulmasta TyöPolku -hanke tarjoaa lisää vaihtoehtoja asiakasohjaukseen ja auttaa ja helpottaa omaa työtä. Vastausten mukaan hankkeen mukavan ja osaavan henkilöstön kanssa on sovittu yhteiset toimivat pelisäännöt ja yhteistyö on nähty toimivana.

Asiakkaan etua ajavasta näkökulmasta TyöPolku -hankkeella on vaikutuksia vastaajien käytännön työhön tarjotessa asiakkaalle apua työkokeilupaikan etsinnässä ja asiakkaan jatkosuunnitelmien selvittämisessä. Hanke tarjoaa vastausten mukaan merkittävän avun ja palvelun kielitaidottomalle maahanmuuttajataustaiselle asiakkaalle, joka ei välttämättä työllisty suoraan työmarkkinoille itsenäisesti, mutta tarjottujen välivaiheiden kautta hänellä on siihen mahdollisuus. Erään vastaajan mukaisesti on tärkeää, että on taho, joka auttaa asiakasta käytännössä toteuttamaan sen, mitä kotoutumissuunnitelmassa on sovittu.

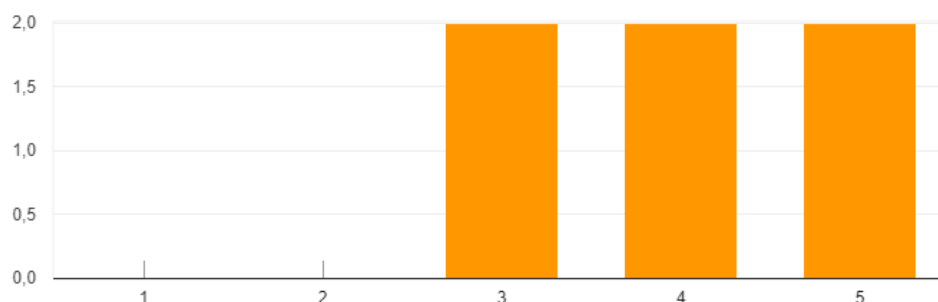
7.4 Hankkeen merkitys asiakkaan yhteiskuntaan integroitumisessa

TyöPolku -hankkeen palveluiden vaikutuksia asiakkaan integraation prosessiin suomalaisessa yhteiskunnassa on selvitetty kolmen väittämän

avulla, johon kyselyyn vastaajat ovat vastanneet näkemyksensä mukaisesti. Väittämät kartoittavat vastaajien näkemystä asiakkaiden mahdollisuuksiin kehittää suomen kielen osaamista, tulevaisuuden työllisyysmahdollisuuksien kehittämiseen ja työelämään verkostoitumiseen palveluiden kautta.

TyöPolku -hankkeen palveluiden kautta asiakkaalla on mahdollisuus kehittää suomen kielen osaamistaan

6 vastausta

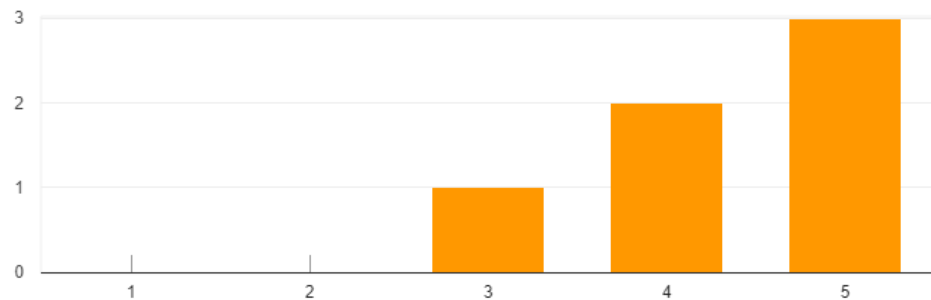
Kuvio 10. Asiakkaan suomen kielen osaamisen kehitys

Kuviossa 10 selviää kyselyyn vastaajien näkemykset, onko asiakkaalla mahdollisuus TyöPolku -hankkeen palveluiden kautta kehittää suomen kielen osaamistaan. Vastausasteikko on numeraalisesti 1-5, jonka numeraalisesti pienempiarvoisessa suunnassa vastaaja on täysin eri mieltä väittämän kanssa ja suuremman numeraalisen arvon suunnassa vastaaja on täysin samaa mieltä.

Kaksi vastaajaa kuudesta on valinnut vastausvaihtoehdon viisi. Nämä kaksi vastaajaa ovat väittämän kanssa samaa mieltä ja näkevät, että asiakkaalla todellakin on mahdollisuus kehittää suomen kielen osaamistaan TyöPolku -hankkeen palveluiden kautta. Kaksi vastaajaa kuudesta ovat valinneet vastausvaihtoehdon neljä. Nämä kaksi vastaajaa myöntävät väittämään, mutta eivät näe väittämää yhtä totena kuin kaksi edellistä vastaajaa, jotka ovat valinneet vaihtoehdon viisi. Kaksi kyselyyn vastaajaa on valinnut vastausvaihtoehdon kolme. Vastaajat, jotka ovat valinneet vastausvaihtoehdon kolme, eivät ole samaa mieltä väittämän kanssa, mutta eivät myöskään ole täysin eri mieltä sen kanssa.

TyöPolku -hankkeen palveluiden kautta asiakkaalla on suuremmat mahdollisuudet työllistyä tulevaisuudessa

6 vastausta

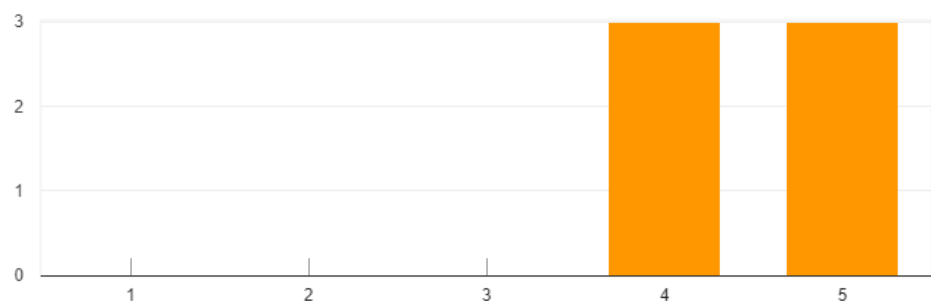
Kuvio 11. Asiakkaan työllisyysmahdollisuudet tulevaisuudessa

Kuviossa 11 selviää kyselyyn vastaajien näkemykset, onko asiakkaalla suuremmat mahdollisuudet työllistyä tulevaisuudessa TyöPolku -hankkeen palveluiden kautta. Kyselyn vastausasteikko on numeraalisesti 1-5, jonka numeraalisesti pienempiarvoisessa suunnassa vastaaja on täysin eri mieltä väittämän kanssa ja suuremman numeraalisen arvon suunnassa vastaaja on täysin samaa mieltä.

Kolme vastaajaa kuudesta on valinnut vastausvaihtoehdon viisi. Nämä henkilöt, jotka ovat valinneet vastausvaihtoehdon viisi, ovat väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Kaksi vastaajaa ovat valinneet vastausvaihtoehdon neljä. Nämä vastaajat, jotka ovat valinneet vastausvaihtoehdon neljä, myöntyvät väittämään, mutta eivät näe väittämää yhtä totena kuin kolme edellistä vastaajaa, jotka ovat valinneet vaihtoehdon viisi. Yksi vastaaja on valinnut vastausvaihtoehdon kolme. Vastaaja, joka on valinnut vastausvaihtoehdon kolme, ei ole väittämän kanssa samaa mieltä, mutta ei ole myöskään sen kanssa eri mieltä.

TyöPolku -hankkeen palveluiden kautta asiakkaalla on mahdollisuus verkostoitua suomalaiseen työelämään

6 vastausta

Kuvio 12. Asiakkaan verkostoituminen suomalaiseen työelämään

Kuviossa 12 avulla selviää kyselyyn vastaajien näkemykset, onko asiakkaalla mahdollisuus verkostoitua suomalaiseen työelämään. Kyselyn vastausasteikko on numeraalisesti 1-5, jonka numeraalisesti pienempiarvoissa suunnassa vastaaja on täysin eri mieltä väittämän kanssa ja suuremman numeraalisen arvon suunnassa vastaaja on täysin samaa mieltä.

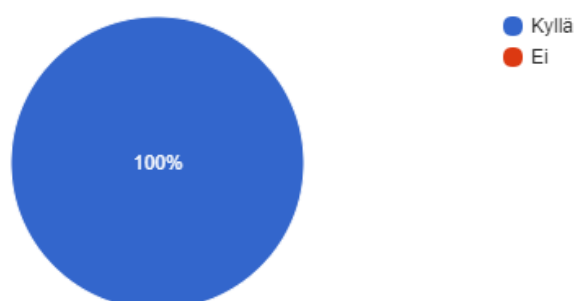
Kolme vastaajaa kuudesta on valinnut vastausvaihtoehdon viisi. Nämä vastaajat, jotka ovat valinneet vastausvaihtoehdon viisi, ovat väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Toiset kolme vastaajaa kuudesta kyselyyn vastaajasta on valinnut vastausvaihtoehdon neljä. Nämä vastaajat, jotka ovat valinneet vastausvaihtoehdon neljä, myöntävät väittämään, mutta eivät näe väittämää yhtä totena kuin kolme edellistä vastaajaa, jotka ovat valinneet vaihtoehdon viisi.

7.5 Asiakaskunnan työhönvalmennuksen tarve

Osa-alueessa on selvitetty Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden näkemyksiä maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan työhönvalmennuksen tarpeesta. Kyselyn vastauksia esitetään kuvion avulla sekä teemoitellen kahden avoimen kysymyksen vastauksia.

Tarvitsevatko maahanmuuttajataustaiset asiakkaat mielestäsi työhönvalmennusta?

6 vastausta

Kuvio 13. Asiakaskunnan työhönvalmennuksen tarve

Kuviossa 13 selviää Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden näkemyksiä maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan työhönvalmennuksen tarpeesta. Kuusi kuudesta kyselyyn vastaajasta on sitä mieltä, että maahanmuuttajataustaiset asiakkaat tarvitsevat heidän mielestään työhönvalmennusta.

Työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen asiakaskunnan työhönvalmennuksen tarvetta on selvitetty kyselyssä avoimen kysymyksen avulla ”Minkä muotoinen maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan alueellinen työttömyyden rakenne mielestäsi on nyt ja lähitulevaisuudessa?”. Kysymys mah-

dollisti kyselyyn vastaajien esittää heidän näkemyksensä maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan alueellista työttömyyden rakenteesta nykyisydessä ja mahdollisesti lähitulevaisuudessa.

Kyselyyn vastaajien vastaukset jakoutuivat kahteen erilaiseen teemaan. Vastausten toisessa teemassa vastaukset jakaantuivat alateemaan, jossa kolme vastaajaa kuudesta vastaajasta ei ymmärtänyt kysymystä ja toisessa alateemassa yksi vastaaja kuudesta ei osannut kommentoida kysymyseen.

Toisessa merkittävässä teemassa kahden kuudesta vastaajasta vastaukset ovat jakaantuneet kuvailemaan asiakaskunnan työttömyyden rakennetta alueellisesti nykyhetkessä ja lähitulevaisuudessa. Kaksi vastaajaa kuudesta näki asiakaskunnan alueellisen työttömyyden rakenteen monimuotoisena ja haastavana. Ensimmäisenä elementtinä nousi esille koulutettujen ja paremman kielitaidon omaavien henkilöiden suuremmat mahdollisuudet työllistyä kuin heidän, joiden suomen kielen osaaminen ja koulutustausta ovat vähäisempää tai olematonta tai joiden terveysongelmat estävät työllistymisen. Vastausten mukaan maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan työttömyysaste on yleisesti korkeampaa kuin kantaväestöllä. Toinen teeman vastaajista pohti työllisyysasteen laskevan tulevaisuudessa, sillä haastavimmista taustoista tulevien maahanmuuttajien osuus kaikista maahanmuuttajista on yleisesti kasvussa. Toinen vastaaja puolestaan näki vastauksensa mukaan Päijät-Hämeen maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan alueellisesti haastavana, jonka jälkeen vastaaja esitti mahdollisia aloja, joihin asiakkaat voivat työllistyä. Vastaajan mukaan asiakkaat työllistyvät lähinnä hotelli- ja ravintola-alalle, puhtaanapitoalalle, rakennus- ja metallityöalalle ja metallityöalalle.

Työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen asiakaskunnan työhönvalmennuksen tarvetta on selvitetty toisen avoimen kysymyksen avulla ”Millä tavoin työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajataustaiset asiakkaat eroavat kantaväestöstä työnhakijoina?”. Kysymyksen avulla vastaajat ovat saaneet mahdollisuuden kuvailla maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan eroavaisuuksia työnhakijoina kantaväestöstä.

Vastaukset jakaantuivat kolmeen selkeästi erilliseen teemaan. Kyselyyn vastaajien lähettämät vastaukset kyseiseen kysymykseen sisälsivät usean vastaajan kohdalla sisäistä pohdintaa teemojen välillä, joten merkittävää jakoa vastaajien kohdalla on erityisen hankala tuoda esille. Muista vastaajista poiketen, yksi vastaaja kuudesta esittää vastauskohdan ensimmäisen teeman yksiselitteisesti. Hänen mukaansa maahanmuuttajataustainen asiakasryhmä ei eroa millään tavalla kantaväestöstä, sillä kaikenlaisia yksilöitä on kantaväestössäkin. Vastausten toisessa teemassa vastaukset keskittyivät selkeästi luettelemaan haasteita, joita asiakasryhmä kohtaa tai piirteitä, joita asiakasryhmällä on, jotka nähtiin haasteellisina. Vastauksissa nousi esille suomen kielen osaamisen puutteellisuus, puutteelliset työhä-

kutaidot, palvelujärjestelmän tuntemattomuus, psyykkiset ja fyysiset terveysongelmat, kulttuuriin liittyvät kysymykset, arjenhallinta ja kellonajoissa pysyminen, kyvyttömyys suunnitella tulevaisuutta sekä työmarkkinoihin kohdistuvat molemminpuoliset ennakkoasenteet työnhakijan ja työnantajan suunnalta. Kolmannen teeman vastauksissa keskityttiin näkemään asiakasryhmän edustajat positiivisesta näkökulmasta. Vastauksissa nousi esille näkökulmia, joiden mukaan asiakkaat ovat hyvin motivoituneita, erittäin kohteliaita, äärimmäisen kiitollisia palvelusta ja hyvien käytösten omaavia henkilöitä.

7.6 Yhteistyö TyöPolku -hankkeen kanssa

Kyselyssä selvitettiin, miten Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijat ovat kokeneet yhteistyön TyöPolku -hankkeen kanssa tähän mennessä. Kyselyn kysymys muotoutui seuraavanlaiseksi: ”Miten olet kokenut yhteistyön TyöPolku -hankkeen kanssa kokonaisuutena?”.

Kyselyn vastauksia voidaan kuvailla hankkeen toimivuuden kautta, sillä yhteistyö nähtiin vastausten mukaan erittäin hyvänä, mutkattomana ja toimivana ottaen huomioon, että kohderyhmä on vaikea. Vastausten mukaan TyöPolku -hankkeen motivoituneisiin työntekijöihin on helppo pitää yhteyttä ja he reagoivat nopeasti asiakkaidensa tilanteisiin.

Lopuksi kyselyssä selvitettiin mitä muuta Hämeen TE-toimiston asiantuntijat haluavat sanoa TyöPolku -hankkeesta. Kyselyn kysymys muotoutui seuraavanlaiseksi: ”Mitä muuta haluat sanoa TyöPolku -hankkeesta?”. Kysymykseen vastasi viisi vastaajaa kuudesta alkuperäisestä vastaajaluvusta. Kysymykseen vastaaminen oli vapaaehtoista. Kaikki esitetyt vastaukset olivat positiivisia, joten teemoittelua on tarkennettava vastausten sisältöön. Jaottelua oli mahdollista toteuttaa kolmeen erilliseen teemaan. Ensimmäisenä teemana voidaan nostaa esille toive hankkeen toiminnan jatkuvuudesta työ- ja elinkeinohallinnon tukena. Toiseksi vastauksissa haluttiin korostaa hankkeen loistavia työntekijöitä ja kuinka suureksi avuksi he ovat Hämeen TE-toimiston asiantuntijoille. Kolmantena teemana vastauksissa nostettiin esille TyöPolku -hankkeen onnistuneisuus Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden näkökulmasta, joiden vastausten mukaan hanke on hyvin onnistunut ja täysi kymppi.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselytutkimuksen aineiston analysoinnin myötä on mahdollista saada erittäin tarkkoja johtopäätöksiä, jotka vastaavat tutkimuksen tutkimuskysymyksiä. Johtopäätökset ovat jaettu alalukuihin, jotka havainnollistavat tutkimuksesta saatuja johtopäätöksiä tehokkaimmin.

Sähköisen Google Forms-palvelun avulla luotuun kyselylomakkeeseen vastasi kuusi vastaajaa. Vastaajat olivat Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan asiantuntijoita. Vastausten mukaisesti asiantuntijoiden pääasialliset työskentelypisteet sijaitsivat joko Lahdessa tai Hämeenlinnassa. Kyselyssä kysyttiin pääasiallista työskentelypaikkakuntaa, joten voi olla mahdollista, että asiantuntijat työskentelevät myös muualla Päijät- tai Kanta-Hämeen alueella. Kyselyyn vastanneet asiantuntijat olivat tutustuneet vastaustensa mukaisesti jo aikaisemmin TyöPolku -hankkeen palveluihin ja ohjanneet asiakkaan hankkeen palveluihin.

8.1 Palveluiden merkitys asiantuntijoille

Työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen palveluilla on vastausten mukaan huomattava vaikutus Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan työntekijöille. Kyselytutkimuksen vastausten analysoinnin luvussa esitetyissä kuvioissa 4, 5, 6 ja 7 selvitettiin Hämeen TE-toimiston asiakasohjauksesta TyöPolku -hankkeen palveluihin. Kaikki kuusi Hämeen TE-toimiston asiantuntijaa olivat joskus ohjanneet asiakkaan TyöPolku -hankkeen palveluihin työkokeilupaikan etsintää varten. Viisi kuudesta kyselyyn vastanneesta Hämeen TE-toimiston asiantuntijasta olivat joskus ohjanneet asiakkaan koulutushakua tai työnhakua varten. Neljä kuudesta Hämeen TE-toimiston asiantuntijasta olivat joskus ohjanneet asiakkaan kansainvälisten tutkintojen rinnastamiseen liittyvissä asioissa. Hämeen TE-toimiston asiantuntijoista kaikki kokivat, että useimmiten asiakasohjauksen jälkeen asiakas on saanut itselleen TyöPolku -hankkeen palveluiden myötä työkokeilupaikan. Kuviossa 9 selvitettiin TyöPolku -hankkeen palveluiden vaikutuksia Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden toteuttamalle käytännön työlle. Vastauksista selvisi, että kolme kuudesta asiantuntijasta koki hankkeella olevan suuri vaikutus käytännön työllensä. Kaksi kuudesta asiantuntijasta näki hankkeella olevan suhteellisen suuri vaikutus toteuttamalleen käytännön työllensä. Yksi kuudesta vastanneesta asiantuntijasta vastauksensa mukaan ei koe hankkeella merkittävää vaikutusta toteuttamalleen käytännön työlleen.

Kysyttäessä avoimen kysymyksen avulla TyöPolku -hankkeen vaikutuksia asiantuntijoiden käytännön työlle, vastausten perusteella voidaan tulla seuraaviin johtopäätöksiin, että TyöPolku -hankkeella on vaikutuksia Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden omaa työtä helpottavana elementtinä sekä asiakkaiden etua ajavana tahona, joka auttaa toteuttamaan käytännössä sen, mitä kotoutumissuunnitelmassa on sovittu. Kyselytutkimuksen vastauksista esille nousseet johtopäätökset vastaavat tutkimuskysymystäni TyöPolku -hankkeen merkityksestä Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan työntekijöiden käytännön työssä.

8.2 Palveluiden merkitys asiakkaalle

Hankkeella on asiakkaan yhteiskuntaan integroitumisen prosessissa asiantuntijoiden vastausten mukaan vaihteleva rooli. Asiakkaan integroitumista yhteiskuntaan on kyselytutkimuksessa tarkasteltu kolmen esitetyn väittämän avulla, jotka ovat selvennetty kyselytutkimuksen vastausten kohdassa kuvioiden 10, 11 ja 12 avulla. Väittämissä on esitetty numeraalista asteikkoa 1-5, jonka numeraalisesti pienemmän arvon suunnassa olevat vastaukset ovat väittämän kanssa eri mieltä ja numeraalisesti suuremmassa arvossa olevat vastaukset ovat väittämän kanssa samaa mieltä.

Ensimmäisessä väittämässä selvitettiin Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden näkemystä TyöPolku -hankkeen palveluiden merkitystä asiakkaan suomen kielen osaamisen kehitykseen palveluiden kautta. Kuvioista 10 voimme päätellä asiantuntijoiden näkemysten vaihtelevan. Kaksi kuudesta Hämeen TE-toimiston asiantuntijoista oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Toiset kaksi kuudesta asiantuntijasta olivat väittämän kanssa suhteellisen samaa mieltä. Loput kaksi kuudesta asiantuntijasta eivät vastauksensa mukaan osanneet ilmaista ovatko väittämän kanssa samaa mieltä vai eri mieltä. Kyselytutkimuksen vastauksista voidaan tulla johtopäätökseen, että Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan työntekijät pääasiallisesti myöntävät väittämään, jonka mukaisesti TyöPolku -hankkeen palveluilla on vaikutusta asiakkaan suomen kielen osaamisen kehitykseen palveluiden kautta.

Toisessa väittämässä selvitettiin Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden näkemystä TyöPolku -hankkeen palveluiden merkitystä asiakkaan suurempiin työllistymisen mahdollisuuksiin tulevaisuudessa palveluiden kautta. Kuvioista 11 voimme päätellä asiantuntijoiden näkemysten olevan väittämän kanssa suhteellisen samaa mieltä. Kolme kuudesta Hämeen TE-toimiston asiantuntijasta oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Kaksi kuudesta asiantuntijasta oli väittämän kanssa suhteellisen samaa mieltä. Yksi kyselyyn vastannut Hämeen TE-toimiston asiantuntija ei vastauksensa mukaan osannut ilmaista onko hän väittämän kanssa samaa mieltä vai eri mieltä. Kyselytutkimuksen vastauksista voidaan tulla johtopäätökseen, että Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan asiantuntijat pääasiallisesti myöntävät esitettyyn väittämään, jonka mukaisesti TyöPolku -hankkeen palveluiden kautta asiakkaalla on suuremmat mahdollisuudet työllistyä tulevaisuudessa.

Kolmannessa väittämässä selvitettiin Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden näkemystä TyöPolku -hankkeen palveluiden merkitystä asiakkaan mahdollisuuksiin verkostoitua suomalaiseen työelämään palveluiden kautta. Kuvioista 12 voimme päätellä Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden olevan esitetyn väittämän kanssa myötämielisiä. Kolme kuudesta Hämeen TE-toimiston asiantuntijasta oli esitetyn väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Toiset kolme Hämeen TE-toimiston asiantuntijaa oli esitetyn

väittämän kanssa suhteellisen samaa mieltä. Kyselytutkimuksen vastauksista voidaan tulla johtopäätökseen, että Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan asiantuntijat myöntyvät esitettyyn väittämään, jonka mukaisesti TyöPolku -hankkeen palveluiden kautta asiakkaalla on mahdollisuus verkostoitua suomalaiseen työelämään.

Näiden esitettyjen johtopäätösten valossa, voidaan todeta TyöPolku -hankkeella olevan Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden vastausten mukaisesti positiivista vaikutusta maahanmuuttajataustaisen asiakkaan yhteiskuntaan integroitumisen prosessissa, kun tarkastellaan asiakkaan suomen kielen osaamisen kehitystä, tulevaisuuden työllisyysmahdollisuuksien laajentumista tai verkostoitumista suomalaiseen työelämään.

8.3 Asiakkaiden työhönvalmennuksen tarve

Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan työhönvalmennuksen tarve on osoittautunut Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan asiantuntijoiden vastausten mukaan ilmeiseksi, jonka pystyy päättelemään kuviosta 13. Kaikki kuusi asiantuntijaa ovat sitä mieltä, että Hämeen TE-toimiston maahanmuuttajataustainen asiakaskunta tarvitsee työhönvalmennusta.

Selvittäessä Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan alueellista työttömyyden rakennetta nykyhetken ja lähitulevaisuuden suhteen Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan asiantuntijoiden näkökulmia tarkastellen, on mahdollista huomata mielenkiintoinen seikka. Kolme kuudesta Hämeen TE-toimiston asiantuntijasta ei ymmärtänyt kysymystä ja yksi ei osannut vastata kysymyksen koskien asiakaskunnan alueellista työttömyyden rakennetta. Asiakaskunnan alueellinen työttömyyden rakenne on yksi perustavanlaatuisista syistä, jonka vuoksi työllisyyspoliittisia hankeavustuksia jaetaan (TE-palvelut 2017c). On mahdollista miettiä mahdollisia syitä, minkä vuoksi asiantuntijat eivät ymmärtäneet kysymystä tai osanneet vastata siihen. Käsittääkö kysymys itsessään elementtejä, joihin asiantuntijoilla ei ole päätätävältä? Onko asiantuntijoilla mahdollista tarkastella asiakaskunnan työttömyyden rakennetta laaja-alaisemmasta näkökulmasta kuin käytännön työn tasosta? Onko kysymys muotoiltu epäselvästi tai aiheuttaako se sekaannusta?

Kahden muun Hämeen TE-toimiston asiantuntijan vastauksia voidaan pitää arveluttavina sen luotettavuuden ja eettisyyden vuoksi, jos tutkimuksessa esitetään kahden asiantuntijan vastauksia johtopäätöksinä. Kaksi Hämeen TE-toimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan asiantuntijaa näki maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan alueellisen työttömyyden rakenteen monimuotoisena ja haasteellisena. Vastauksista nousi erityisesti esille eriarvoistuneet työllistymismahdollisuudet kielitaidon puutteel-

lisuuden, koulutustaustan puutteellisuuden ja työmahdollisuuksia estävien terveysvaikutusten vuoksi. Vastausten mukaan toisena mainittavana asiana nousi asiakasryhmän yleisesti korkeampi työttömyysaste kantaväestöön verrattaessa ja asiakasryhmän kasvu työmarkkinoilla, joiden taustat ovat haastavampia. Vastauksissa tulee myös esille alat, joihin maahanmuuttajataustaiset asiakkaat lähinnä työllistyvät. Tällaisia aloja ovat hotelli- ja ravintola-ala, puhtaanapitoala, rakennusala ja metalliteollisuuden alat. Vastauksesta voidaan pohtia, onko Forsanderin ja Ekholmin (2001, 68–69; ks. myös Forsander ym. 2004, 32) esittämä työmarkkinoiden etninen lohkoutuminen tapahtunut Suomessa vuosikymmenten aikana.

Vastauksista voidaan tulla seuraaviin johtopäätöksiin, että kysymyksestä ei välttämättä voida saada luotettavaa vastausta tutkimuskysymykseen, jossa tarkastellaan asiakaskunnan alueellisen työttömyyden rakennetta johtuen vastaustulosten prosentuaalisesta määrästä. Prosentuaalisesti alhaisesta vastaustuloksesta huolimatta, kahden Hämeen TE-toimiston asiantuntijan huoli maahanmuuttajataustaisen asiakasryhmän työttömyyden alueellisen rakenteen haasteellisuudesta kielitaidon puutteellisuuden tai vajavaisen koulutustaustan elementeistä voidaan nähdä yhteiskunnallisessa keskustelussa usein esiin tulevina yleisinä näkökulmina, joita myös Ahtonen, Jussila & Kotisaari esittävät (2003, 37–42).

Selvittäessä Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan eroja kantaväestön edustajista työnhakijoina kysymyksen ”Millä tavoin työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajataustaiset asiakkaat eroavat kantaväestöstä työnhakijoina?” avulla, asiantuntijoiden vastauksista nousi esille erilaisia teemoja, mitkä ovat keskinäisesti ristiriidassa toisistaan. Asiantuntijoiden vastaukset sisälsivät sisäistä pohdintaa, joten asiantuntijoiden vastausten erottelemisen ei nouse merkittävästi esille paitsi ensimmäisen teeman vastaajan kanssa.

Ensimmäisen teeman mukaisesti nähtiin, ettei maahanmuuttajataustainen asiakasryhmä eroa kantaväestön edustajista millään tavalla työnhakijoina, sillä asiantuntijat kohtaavat kaikenlaisia yksilöitä myös kantaväestöstä. Toisena teemana Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden vastauksista nousi esille haasteita, joita maahanmuuttajataustainen asiakasryhmä kohtaa tai piirteitä, joita asiakasryhmällä on, jotka nähtiin haasteellisina. Vastauksissa nousi erityisesti esille suomen kielen osaamisen puutteellisuus, puutteelliset työnhakutaidot, palvelujärjestelmän heikko tuntemus, psyykkiset ja fyysiset terveysongelmat, kulttuuriin liittyvät kysymykset, arjenhallinta ja kellonajoissa pysyminen, kyvyttömyys suunnitella tulevaisuutta sekä työmarkkinoihin kohdistuvat molemminpuoliset ennakoasenteet työnhakijan ja työnantajan suunnalta. Psykkisiin ja fyysisiin terveydenongelmiin Terveys- ja hyvinvoinninlaitos näkee mielenterveyden ongelmat yhtenä maahanmuuttajien toimintakykyyn ja kotoutumiseen vaikuttavana tekijänä (THL 2014). Kolmannessa teemassa Hämeen TE-toimiston asiantuntijat keskittyivät vastaustensa mukaisesti kuvailemaan

maahanmuuttajataustaisen asiakaskunnan jäsenten luonnetta työnhakijoina.

Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston osaamisen kehittämispalvelut-linjan työntekijöiden antamien vastausten mukaisesti voidaan päätyä seuraavalaisiin johtopäätöksiin, että Hämeen TE-toimiston maahanmuuttajataustainen asiakaskunta kohtaa moniulotteisia haasteita työllistymisessä, jotka ovat yleisesti tyypillisiä maahanmuuttajataustaisen henkilöiden työllistymisen haasteiden elementtejä (Ahtonen ym. 2003, 37). Työnhakijoina maahanmuuttajataustaiset asiakkaat Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden vastausten mukaisesti erottuvat edukseen luonteenpiirteidensä vuoksi motivoituneina, erittäin kohteliaina, äärimmäisen kiitollisina ja hyvien käytöstapojen omaavina työnhakijoina.

Näiden kolmen selvityksen avulla voidaan tulla lopullisiin johtopäätöksiin Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden työhönvalmennuksen tarpeesta. Kyselytutkimuksen avulla on selvinnyt, että työhönvalmennuksen tarve on ilmeinen. Maahanmuuttajataustainen asiakaskunta kokee moniulotteisia haasteita työmarkkinoilla, johon liittyy myös kysymykset rakenteellisesta eriarvoistumisesta työmarkkinoilla (Forsander ym. 2004, 32; ks. myös Kettunen 2017).

8.4 Yhteistyö hankkeen kanssa

Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden yhteistyötä Hämeen Setlementin hallinnoiman työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen kanssa selvitettiin kyselytutkimuksessa avoimen kysymyksen avulla, joiden vastauksista voidaan tulla johtopäätökseen, että yhteistyö on nähty erittäin onnistuneena. Hämeen TE-toimiston asiantuntijat kuvasivat yhteistyötä erittäin hyvänä, mutkattomana ja toimivana ottaen huomioon asiakaskunnan kohtaamat haasteet. TyöPolku -hankkeen henkilökuntaa Hämeen TE-toimiston asiantuntijat kuvasivat motivoituneiksi työntekijöiksi, joihin on helppo pitää yhteyttä ja jotka reagoivat nopeasti asiakkaisiinsa liittyviin asioihin.

Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijat saivat kyselytutkimuksen lopussa mahdollisuuden kommentoida TyöPolku -hanketta. Viisi kuudesta Hämeen TE-toimiston asiantuntijasta vastasi kysymykseen, joka oli vapaaehtoinen. Kyselytutkimuksessa päätteeksi kysyttäväksi kysymykseksi muotoutui ”Mitä muuta haluat sanoa TyöPolku -hankkeesta?” Kaikkien vastaajien vastaukset olivat positiivisia, joten analysoinnissa täytyi tarkentaa vastausten sisältöjen teemoitteluun. Ensimmäisenä asiantuntijoiden vastauksista nousi esille toive hankkeen toiminnan jatkuvuudelle työ- ja elinkeinohallinnon tukena. TyöPolku -hankkeen toimintakausi päättyy vuoteen 2018. Toisen teeman mukaisesti Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijat halusivat korostaa hankkeen loistavia työntekijöitä, joiden kanssa tehty onnistunut yhteistyö on nähty suureksi avuksi asiantuntijoille. Kol-

mantena teemana Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden vastausten mukaan nousi esille TyöPolku -hankkeen onnistuneisuus ja kuvailu täytenä kymppinä.

Lopullisina kokonaisvaltaisina johtopäätöksinä voidaan todeta, että Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston osaamisen kehittämispalvelut -linjan asiantuntijoiden näkemysten mukaisesti TyöPolku -hanke on osoittautunut onnistuneeksi työllisyyspoliittiseksi toimijaksi. Hankkeen palvelut ovat vaikuttaneet asiantuntijoiden käytännön työtä helpottaen ja asiakkaiden etua ajaen. Hanke on tarjonnut asiakkaille mahdollisuuksia ottaa askeleita eteenpäin yhteiskuntaan integroitumisen prosessissa suomen kielen osaamisen kehittämisen, tulevaisuuden työllisyysmahdollisuuksien edistämisen ja suomalaisen työelämään verkostoitumisen näkökulmista. Hanke työskentelee asiakasryhmän kanssa, jonka työhönvalmennuksen tarve on ilmeinen ja joka kohtaa moniulotteisia haasteita työmarkkinoilla. Hankkeen erinomaisesti onnistuneen yhteistyön kautta ja loistavien työntekijöiden työpanoksen avulla hanke on Hämeen TE-toimiston asiantuntijoiden näkemysten mukaisesti erittäin onnistunut.

9 POHDINTA

Työn tavoitteena on ollut kerätä kokemuksia työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen palveluista Hämeen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden näkökulmia tarkastellen. Kyselytutkimuksesta saadut johtopäätökset ovat antaneet laaja-alaisia ja luotettavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymysten osa-alueet olivat laajoja ja antoivat tiiviin

Opinnäytetyöprosessi on tehostanut ammatillista osaamistani ja syventänyt kiinnostustani monikulttuurisen työn kohtaamaan tasa-arvokysymyksen etnisestä eriarvoistumista työmarkkinoilla suomalaisessa yhteiskunnassa. Tutkijan näkökulmasta tutkimus toi esille erittäin mielenkiintoisia osa-alueita, joihin olin onnekas päästessäni perehtymään.

Opinnäytetyöprosessin aikana olisin voinut aktiivisemmin kiinnittää huomiota tuoreimpaan tutkimukselliseen tietoon, joka on saatavilla. Keskityin kuitenkin tarkastelemaan teoksia kriittisestä näkökulmasta, mikäli teos oli useamman vuoden vanha. Prosessin aikana käyttämäni aika analysointiin ja johtopäätösten tekoon asettui valitettavan lyhyeksi, sillä aineistokeruu-jakso oli joulukuun 2017 aikana. Ajankäytöllistä aikataulutusta olisi voinut suunnitella tehokkaammin.

Aineiston analysoinnissa keskityin esittämään yksipuolisesti kyselylomakkeen vastaukset käyttämällä asiaankuuluvaa kieltä ja sanoja, jotka olivat tarkoituksenmukaisesti harkittuja. Johtopäätöksissä olen lähestynyt kyselyn vastauksia ja käyttänyt tutkimuksen kannalta oleellista kieltä ja sanoja

otannan muuttujille. Otannan muuttujilla esimerkiksi tarkoitetaan vastaajan tarkoittavan TE-toimiston asiantuntijaa.

Aineiston avointen kysymysten analysoinnissa pohdin graafisten menetelmien hyödyntämistä analysointia havainnollistavana ja teemoittelua tukevana keinona. Kuvioiden hyödyntäminen olisi voinut tukea teemoittelun hahmottamista ja helpottanut lukijan ymmärrystä. Tutkijan näkökulmasta aineisto esittäytyy kuitenkin selkeästi ja tuo vastaukset esiin tarpeellisen kattavasti ilman graafisten menetelmien hyödyntämistä.

Tutkimuksen johtopäätökset rakentuvat vankalta pohjalta tuoden esiin edellisessä luvussa esitettyjä kyselytutkimuksen vastauksia. Opinnäytetyön prosessin aikana pohdin, esiintyykö lukijalle opinnäytetyön johtopäätöksissä tarpeetonta toistoa. Tutkimukselle oleellisten ja merkittävien johtopäätösten vuoksi päädyin opinnäytetyössä pitämään johtopäätöksiä johdattelevat kappaleet työssä mukana. Kappaleet rakentavat johtopäätösten alalukuja ja selventävät näkemykseni mukaan, miten lopullisiin johtopäätöksiin on opinnäytetyössä päädytty.

Pohtiessani opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä, voin ajatella opinnäytetyön olevan kohdistettu tiiviiksi työksi, joka tarjoaa vastauksia paikalliselle taholle ja työn tilaajalle, Hämeen Setlementti ry:n hallinnoimalle TyöPolku -hankkeelle. Opinnäytetyö tarjoaa tutkimuksena katsauksen työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijoiden näkemyksiin, miten työllisyyspoliittiset hankkeet voivat toimivuudessaan helpottaa työntekijöiden käytännön työtä ja edistää asiakkaiden työllistymisen mahdollisuuksia ja maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden integraation prosessia.

Opinnäytetyö on toteutettu yhdessä työllisyyspoliittisen TyöPolku -hankkeen kanssa ja toivon tästä tutkimuksesta olleen hyötyä hankkeelle, sen henkilöstölle, Hämeen Setlementille, Hämeen työ- ja elinkeinotoimistolle ja heille, jotka ovat kiinnostuneita maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työhönvalmennuksesta ja asemasta työmarkkinoilla.

Opinnäytetyö on prosessina ollut pitkä, sillä se on vaatinut laaja-alaista suunnittelutyötä. Vaikka suurin osa kirjallisesta toteutuksesta on tapahtunut vuoden 2018 alussa, prosessi on saanut alkunsa jo keväällä 2017. Yhteistyö TyöPolun kanssa on onnistunut ja olen saanut tuottamastani työstä palautetta, josta olen hyvin kiitollinen. Olen myös erityisen kiitollinen hankkeen projektipäällikölle Maija Hiltuselle tuesta, jota olen saanut opinnäytetyön aikana.

Tutkimuksen myötä minulle heräsi ajatus mahdollisista jatkotutkimuksista aihealueeseen liittyen. Ammatillisesti minua kiehtoo, millaisia vaikutuksia tulevalla maakuntamallilla on etniseen eriarvoisuuteen työmarkkinoilla Suomessa paikallisesti ja yhteiskunnan tasolla ja onko arvoistumisen kehitykseen mahdollista vaikuttaa toimielimen kautta vai onko kyseessä kulttuuriimme sidonnainen syrjinnän malli.

Toisena ehdotuksena tutkimukselle näkisin TyöPolku -hankkeen toimintakauden jälkeen muotoutuva toiminta ja työhönvalmennuksen malli maahanmuuttajataustaiselle asiakaskunnalle tulevan maakuntamallin myötä Kanta- ja Päijät-Hämeessä. Sillä se, miten Lintisen (2017) ehdottama hankkeen palvelutuotteistaminen tulee käytännössä tapahtumaan, on vielä epäselvää. Maahanmuuttajien työhönvalmennuksen tarve on kuitenkin ilmeinen kotoutumista ja työllistymistä edistävänä toimenpiteenä. Palvelutuotteistetun työhönvalmennuksen muotoutumisesta riittää aiheita tutkimuksille, jotta tuote palvelee asiakkaiden ja työnantajien tarpeita tehokkaasti.

Vaikka maahanmuuttajat kohtaavatkin työmarkkinoilla moniulotteisia haasteita, heidän kotoutumisen ja työllistymisen tukena on palveluja, jotka tutkitusti toimivat.

LÄHTEET

Ahmad, A. (2010). "Voisin tietty palkata heitä, mutta..." – Työmarkkinoi-
den sosiokulttuurinen sidonnaisuus. Teoksessa. S. Wrede & C. Nordberg.
Vieraita työssä – työelämän etnistyvä eriarvoisuus. Helsinki: Gaudeamus
Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, 72–92.

Ahmadi, N. (2005). Globalisation, postmodernity and migration – Rethink-
ing cultural identity. Teoksessa M., Launikari & S., Puukari. *Multicultural
Guidance and Counselling – Theoretical Foundations and best Practices in
Europe*. Jyväskylä: Centre for International Mobility CIMO and Institute
for Educational Research, 99–116.

Ahtonen, S., Jussila, M. & Kotisaari, L. (2003). *Maahanmuuttajat työelä-
mässä – Maahanmuuttajien asettuminen työelämään ja yrittäjyyteen Jy-
väskylässä*. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Alasuutari, P. (1994). *Laadullinen tutkimus*. 2. painos. Tampere: Vasta-
paino.

Alitolppa-Niitamo, A. (2010). Perheen akkulturaatio ja sukupolvien väliset
suhteet. Teoksessa. T. Martikainen & L. Haikkola (toim.) *Maahanmuutto
ja sukupolvet*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 45–64.

Berg, K. (2012). Insha Allah – sosiaalityötä pakolaisasiakkaiden kanssa. Te-
oksessa. M. Strömberg-Jakka & T. Karttunen (toim.) *Sosiaalityön haasteet
– tukea ammattilaisten arkeen*. Jyväskylä: PS-kustannus, 14–34.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2000). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 4.
painos. Tampere: Vastapaino.

ELY-keskus (2017). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Aiheet. Työ.
Haettu 3.2.2018 osoitteesta [http://www.ely-kes-
kus.fi/web/ely/tyo#.WnW3V-jFJPY](http://www.ely-keskus.fi/web/ely/tyo#.WnW3V-jFJPY)

ELY-keskus (2018). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Aiheet. Työ.
Maahanmuutto. Haettu 3.2.2018 osoitteesta [http://www.ely-kes-
kus.fi/web/ely/maahanmuutto#.WnW_rejFJPZ](http://www.ely-keskus.fi/web/ely/maahanmuutto#.WnW_rejFJPZ)

Forsander, A. (2001). Etnisten ryhmien kohtaaminen. Teoksessa. A. For-
sander, E. Ekholm, P. Hautaniemi, A. Ali, A. Alitolppa-Niitamo, E. Kyntäjä
& N. Quoc Cuong (toim.) *Monietnisyys, yhteiskunta ja työ*. Helsinki: Pal-
menia-kustannus, 31–56.

Forsander, A. & Ekholm, E. (2001). Maahanmuuttajat ja työ. Teoksessa. A. Forsander, E. Ekholm, P. Hautaniemi, A. Ali, A. Alitolppa-Niitamo, E. Kyn-täjä & N. Quoc Cuong (toim.) *Monietnisyys, yhteiskunta ja työ*. Helsinki: Palmenia-kustannus, 57–82.

Forsander, A., Raunio, M., Salmenhaara, P. & Helander M. (2004). *Sykettä ja suvaitsevaisuutta – Globaalin osaamisen kansalliset rajat*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Gothóni, R. & Siirto U. (2016). Suomi muutoksen keskellä. R. Gothóni & U. Siirto (toim.) *Pakolaisuudesta kotiin*. Helsinki: Gaudeamus University Press, 231–245.

Hammar, S. & Katisko, M. (2016). Pakolaisesta täysivaltaiseksi asukkaaksi. Teoksessa. R. Gothóni & U. Siirto (toim.) *Pakolaisuudesta kotiin*. Helsinki: Gaudeamus University Press, 213–231.

Hammar, S. & Siirto, U. (2016). Kotouttava työ pakolaisina Suomeen muuttaneiden parissa. Teoksessa. R. Gothóni & U. Siirto (toim.) *Pakolaisuudesta kotiin*. Helsinki: Gaudeamus University Press, 189–210.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. 15. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hämeen Setlementti (2017a). Hämeen Setlementti. Toimialat. Työllistymistä ja kotoutumista tukeva toiminta. TyöPolku-hanke. Haettu 25.10.2017 osoitteesta <http://www.hameensetlementti.fi/toimialat/tyollistymista-ja-kotoutumista-t/tyopolku-hanke/>

Hämeen Setlementti (2017b). Hämeen Setlementti. Haettu 25.10.2017 osoitteesta <http://www.hameensetlementti.fi/hameen-setlementti/>

Hämeen Setlementti ry (2017). TyöPolku – väylä työllistämiseen. YouTube-video 23.10.2017. Haettu 2.2.2018 osoitteesta <https://www.youtube.com/watch?v=iDsONCpzxqA>

Keisala, K. (2012). Monikulttuurisen työyhteisön viestintä. Tampere: Tampere University Press.

Kettunen, I. (2017). Pelastavatko maahanmuuttajat hoivatyön resurssipulan? *Talentia* 2, 48–49.

Koistinen, P. (1999). *Työpolitiikan perusteet*. Juva: WSOY.

Kotouttaminen (n.d.a). Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät. Työn tueksi. Kotoutumislain käsikirja. Viranomaisten tehtävät. Paikallinen kotouttaminen. TE-toimiston tehtävät. Haettu 3.2.2018 osoitteesta <http://kotouttaminen.fi/te-toimiston-tehtavat>

Kotouttaminen (n.d.b). Kotoutumissuunnitelma. Työn tueksi. Kotoutumislain käsikirja. Kotoutumista edistävät toimenpiteet. Kotoutumissuunnitelma. Haettu 3.2.2018 osoitteesta <http://kotouttaminen.fi/kotoutumissuunnitelma>

Kotouttaminen (n.d.c). Laatimisen aikataulu ja suunnitelman kesto. Työn tueksi. Kotoutumislain käsikirja. Kotoutumista edistävät toimenpiteet. Kotoutumissuunnitelma. Laatimisen aikataulu ja suunnitelman kesto. Haettu 12.2.2018 osoitteesta <http://kotouttaminen.fi/laatimisen-aikataulu-ja-suunnitelman-kesto>

Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386. Haettu 25.10.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 2012/916. Haettu 24.10.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120916>

Lintinen, M. (2017). Tekisinkö tulosta vai merkityksellisiä tekoja? - Yrityksille tukea maahanmuuttajien rekrytointiin palvelumuotoilemalla työhönvalmennusta. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen. Ylempi AMK. Hämeen Ammattikorkeakoulu. Haettu 25.10.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017061113265>

Martikainen, T. & Haikkola, L. (2010). Johdanto – sukupolvet maahanmuuttajatutkimuksessa. Teoksessa. T. Martikainen & L. Haikkola (toim.) *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 9–43.

Meyer, E. (2015). *The Culture Map – Decoding How People Think, Lead, And Get Things Done Across Cultures*. New York: PublicAffairs.

Mubarak, Y. M., Nilsson E. & Saxén N. (2015). *Suomen somalit*. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Narang, D. & Saarikko, S. (2017). *Maahanmuuttajan työhönvalmennus: Henkilökohtaisen avun ja tuen merkitys valmentautujille Koutsaamohankkeessa*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Haettu 25.10.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017060612536>

Neuvonen, T. (2015). *Työllistymisen polkuja.: Maahanmuuttajien kokemuksia työelämään ohjautumisesta*. Opinnäytetyö. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma. Ylempi AMK. Mikkelin Ammattikorkeakoulu. Haettu 25.10.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201505148070>

Nurmi, E. (2016). *Työllisyyspoliittisen TyöPolku-hankkeen asiakaspalautteen kehittäminen*. Opinnäytetyö. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Haettu 25.10.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016112417300>

Nurmi-Matongo, E. (2014). "We are confused": Turvapaikanhakijoina Suomeen saapuneiden maahanmuuttajien kokemuksia kuntaan kotoutumisesta ja suomen kielen oppimisen merkityksestä. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Hämeen Ammattikorkeakoulu. Haettu 30.10.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014121620040>

Pakolaisneuvonta ry (2009). Käsitteitä. Haettu 12.2.2018 osoitteesta <http://www.pakolaisneuvonta.fi/index.html?lid=106&lang=suo>

Pikkusaari, S. (2012). *Työ(hön)valmennus on taitolaji*. Hämeenlinna: Kii-pula-säätiö.

Peltola, U. & Metso, L. (2008). Maahanmuuttajien kuntoutumisen ja työllistymisen tukeminen Helsingissä. Helsinki: Kuntoutussäätiö.

Räty, M. (2002). *Maahanmuuttaja asiakkaana*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Saukkonen, P. (2013). Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka. Teoksessa T., Martikainen, P., Saukkonen & M., Säävälä. (toim.) *Muuttajat – kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 81–97.

Setlementti (n.d.). Toiminta. Monikulttuurinen työ. Haettu 24.1.2018 osoitteesta <https://www.setlementti.fi/toiminta/monikulttuurinen-tyo/>

Sisäministeriö (n.d.). Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. Vastuualueet. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Haettu 6.2.2018 osoitteesta <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

TEM (n.d.a). Tehtävät ja tavoitteet. Työ- ja elinkeinoministeriö. Ministeriö. Tehtävät ja tavoitteet. Haettu 3.2.2018 osoitteesta <http://tem.fi/tehtavat-ja-tavoitteet>

TEM (n.d.b). Maahanmuuttajien kotouttaminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Vastuualueet. Maahanmuuttajien kotouttaminen. Haettu 3.2.2018 osoitteesta <http://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>

TEM (n.d.c). Kotouttamista edistetään yhteistyössä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Vastuualueet. Maahanmuuttajien kotouttaminen. Kotouttamisen hallinto ja toimijat. <http://tem.fi/kotouttamisen-hallinto-ja-toimijat>

TE-palvelut (2017a). Asiakkaana TE-palveluissa. Näin asioit kanssamme. Asiakkaana TE-palveluissa. Haettu 24.10.2017 osoitteesta http://www.te-palvelut.fi/te/fi/nain_asioit_kanssamme/te_palvelut/asiakkaana_tepalveluissa/index.html

TE-palvelut (2017b). Hämeen TE-toimisto. Paikalliset toimipisteet. Hämeen TE-toimisto. Haettu 24.10.2017 osoitteesta <http://toimistot.te-palvelut.fi/hame>

TE-palvelut (2017c). Työllisyyspoliittinen avustus. Erikoissivut. Työllisyyspoliittinen avustus. Haettu 24.10.2017 osoitteesta http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/tyollisyyspoliittinen_avustus/index.html

TE-palvelut (2017d). Työkokeilun käytännöt ja säännökset. Erikoissivut. Käytännöt ja säännökset. Haettu 22.1.2018 osoitteesta http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/kaytannot_ja_saannokset/index.html

TE-palvelut (2017e). Työllistymissuunnitelma. Näin asioit kanssamme. Asiakkaana TE-palveluissa. Työllistymissuunnitelma. Haettu 12.2.2018 osoitteesta http://www.te-palvelut.fi/te/fi/nain_asioit_kanssamme/te_palvelut/asiakkaana_tepalveluissa/tyollistymissuunnitelma/index.html

THL (2014). Maahanmuuttajien mielenterveys. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Aiheet. Mielenterveys. Mielenterveyden edistäminen. Maahanmuuttajien mielenterveys. Haettu 18.1.2018 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/maahanmuuttajien-mielenterveys>

Ulkomaalaislaki 2004/301. Haettu 25.10.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301#L1P5>

UNHCR (n.d.). Tietoa meistä. Haettu 6.2.2018 osoitteesta <http://www.unhcr.org/neu/fi/tietoa-meistae>

Vartia, M., Bergbom, B., Giorgiani, T., Rintala-Rasmus, A., Riala, R. & Salminen, S. (2007) *Monikulttuurisuus työn arjessa*. Helsinki: Työterveyslaitos, Työministeriö.

Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa – määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Wrede, S. (2010). Suomalainen työelämä, globalisaatio ja vieraat työssä. Teoksessa S. Wrede & C. Nordberg (toim.) *Vieraita työssä – työelämän etnistyvä eriarvoisuus*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, 7–31.

Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325. Haettu 25.10.2017 osoitteesta
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325>